

Stenografični zapisnik

petnajste seje

deželnega zbora kranjskega
v Ljubljani

dné 2. maja 1899.

Navzoči: Prvosednik: Deželni glavar Oton pl. Detela. — Vladozi zastopnik: C. kr. deželni predsednik eksccclenca baron Viktor Hein in c. kr. deželne vlade tajnik Viljem Haas. Vsi članovi razun: knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič, dr. Danilo Majaron, Ivan Šubic, Alfonz baron Wurzbach. — Zapisnikar: Deželni tajnik Jožef Pfeifer.

Dnevni red:

1. Branje zapisnika XIV. deželnozbornske seje dné 28. aprila 1899. l.
2. Naznanila deželno-zbornskega predsedstva.
3. Priloga 60. Poročilo deželnega odbora gledé dovolitve podpore vasi Plavški Rovt pri Jesenicah za napravo nove občinske ceste in gledé uvrstitve sedanje zasebne, od Jesenic na Planino držeče rudniške ceste med okrajne ceste.
4. Priloga 62. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predložita projekta o popravu deželne ceste Novomesto-Zužemperk-Ljubljana v vasi Kandiji.
5. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu normalnošolskega zaklada za leto 1899. (k prilogi 27.) in o dotičnih prošnjah.
6. Ustno poročilo finančnega odseka o peticijah, in sicer:
 - a) županstva občine Dole za podporo za popravo stare Vrhniške ceste od Idrijske ko Rovtarske meje;
 - b) županstva v Št. Jerneju, da bi se članom cenilnih komisij osebne dohodarine izposlovala dnevsčine;

Stenographischer Bericht

der fünfzehnten Sitzung

des krainischen Landtages
in Laibach

am 2. Mai 1899.

Anwesende: Vorsitzender: Landeshauptmann Otto v. Detela. — Regierungsvertreter: R. k. Landespräsident Excellenz Victor Freiherr v. Hein und k. k. Landesregierungssecretär Wilhelm Haas. — Sämmtliche Mitglieder mit Ausnahme von: Fürstbischof Dr. Anton Bonaventura Jeglič, Dr. Danilo Majaron, Johann Subic, Alfons Freiherr von Wurzbach. — Schriftführer: Landschaftssecretär Josef Pfeifer.

Tagesordnung:

1. Lesung des Protokolles der XIV. Landtagsitzung vom 28. April 1899.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidenten.
3. Beilage 60. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Gewährung einer Unterstützung an die Ortschaft Hohenthal bei Aßling behufs Herstellung einer neuen Gemeindefraße und betreffend die Einreichung der von Aßling nach Alpen führenden dermaligen Privat-Erzstraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.
4. Beilage 62. Bericht des Landesauschusses, womit die Projecte, betreffend die Correctur der Rudolfswert-Seisenberg-Laibacher Landesstraße in Kandia vorgelegt werden.
5. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über den Normal-schulfondsvoranschlag für das Jahr 1899 (zur Beilage 27) und über die diesbezüglichen Petitionen.
6. Mündlicher Bericht des Finanzauschusses über Petitionen, und zwar:
 - a) des Gemeindeamtes Dole um Subvention behufs Herstellung der alten Oberlaibacher Straße von der Idrianer bis zur Gereuther-Grenze;
 - b) des Gemeindeamtes St. Vartmä um Erwirkung von Diäten an die Mitglieder der Personaleinkommensteuer-Schätzungs-commissionen;

- c) županstva v Staremtrgu pri Poljanah za pospešitev zgradbe vodovoda;
- d) Franc Pirkerja v Ribnici za doplačilo povodom zgradbe ceste Sodražica-Loškopotok.
- 7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Staremtrgu pri Poljanah za trasiranje okrajne ceste od Starega trga do Kolpe po deželnem inženirju.
- 8. Ustno poročilo upravnega odseka z načrtom zakona o razlastitvi za napravo in obrat električnih daljnovodov (k prilogi 29.).
- 9. Priloga 59. Poročilo finančnega odseka z načrtom zakona s katerim se prenareja določilo gledé oproščenja od plačevanja pristojbine za lovske karte (k prilogi 14.).
- 10. Ustno poročilo upravnega odseka o uvrstitvi občinske ceste Rakek-Ivanjeselo-Laze-Martinjihrib-Dolenji Logatec med okrajne ceste (k prilogi 57.).
- 11. Priloga 61. Poročilo upravnega odseka o združitvi občine Turjak v dve samostojni občini Turjak in Rob (k prilogi 34.) ter o prošnji občine Turjak, da se združitev opusti.

- c) des Gemeindeamtes Altenmarkt bei Pölland um Förderung der Errichtung der Wasserleitung;
- d) des Franz Pirker in Ribnitz um Bewilligung einer Entschädigung anlässlich des Straßenbaues Soderzhitz-Lascherbach.
- 7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Altenmarkt bei Pölland um Tracierung der Bezirksstraße von Altenmarkt bis zur Kulpa durch einen Landes-Ingenieur.
- 8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses unter Vorlage eines Gesetzentwurfes, betreffend die Enteignung zum Zwecke der Herstellung und des Betriebes von elektrischen Fernleitungen (zur Beilage 29).
- 9. Beilage 59. Bericht des Verwaltungsausschusses mit dem Entwurfe eines Gesetzes, betreffend die Abänderung der gesetzlichen Bestimmung über die Befreiung von der Entrichtung der Jagdkartengebühr (zur Beilage 14).
- 10. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Einreihung der Gemeindefstraße Rakek-Eibenjusch-Laze-Martinjihrib-Untertotisch in die Kategorie der Bezirksstraßen (zur Beilage 57).
- 11. Beilage 61. Bericht des Verwaltungsausschusses, betreffend die Theilung der Ortsgemeinde Auersperg in die selbständigen Ortsgemeinden Auersperg und Rob (zur Beilage 34) und über die Petition der Gemeinde Auersperg, daß die Theilung unterbleiben möge.

Začetek seje ob 10. uri 20 minut dopoldne.

Beginn der Sitzung um 10 Uhr 20 Minuten Vormittag.

Tagesordnung:

1. Sitzung des Protokolls der XIV. Landtagung vom 28. April 1899.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidenten.
3. Petition 60. Bericht des Landesausschusses betreffend die Wünsche und eine Antragsführung an die Ortsgemeinde Soderzhitz bei der Bildung der Gemeinde Soderzhitz und betreffend die Einreihung der von Ribnitz nach Kulpa führenden Gemeindefstraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.
4. Petition 62. Bericht des Landesausschusses, wenn die Projekte betreffend die Errichtung der Wasserleitung Soderzhitz-Loscherbach auszuführen in Rücksicht vorzuziehen werden.
5. Präliminärer Bericht des Finanzamtspräsidenten über den Finanz- und Haushaltsverrechnung für das Jahr 1899 (zur Beilage 27) und über die beschiedenen Petitionen.
6. Mündlicher Bericht des Finanzamtspräsidenten über Petitionen, und:
- a) des Gemeindevorstandes über die Antragsführung des Bauamtes in der Gemeinde Soderzhitz über die Errichtung der Wasserleitung Soderzhitz-Loscherbach;
- b) des Gemeindevorstandes der Gemeinde Soderzhitz über die Antragsführung des Bauamtes in der Gemeinde Soderzhitz über die Errichtung der Wasserleitung Soderzhitz-Loscherbach;

Tagesordnung:

1. Protokoll der XIV. Landtagung vom 28. April 1899.
2. Mittheilungen des Landtagspräsidenten.
3. Petition 60. Bericht des Landesausschusses über die Wünsche und eine Antragsführung an die Ortsgemeinde Soderzhitz bei der Bildung der Gemeinde Soderzhitz und betreffend die Einreihung der von Ribnitz nach Kulpa führenden Gemeindefstraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.
4. Petition 62. Bericht des Landesausschusses, wenn die Projekte betreffend die Errichtung der Wasserleitung Soderzhitz-Loscherbach auszuführen in Rücksicht vorzuziehen werden.
5. Präliminärer Bericht des Finanzamtspräsidenten über den Finanz- und Haushaltsverrechnung für das Jahr 1899 (zur Beilage 27) und über die beschiedenen Petitionen.
6. Mündlicher Bericht des Finanzamtspräsidenten über Petitionen, und:
- a) des Gemeindevorstandes über die Antragsführung des Bauamtes in der Gemeinde Soderzhitz über die Errichtung der Wasserleitung Soderzhitz-Loscherbach;
- b) des Gemeindevorstandes der Gemeinde Soderzhitz über die Antragsführung des Bauamtes in der Gemeinde Soderzhitz über die Errichtung der Wasserleitung Soderzhitz-Loscherbach;

Deželni glavar:

Progllašam sklepčnost visoke zbornice ter otvarjam sejo.

Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

1. Branje zapisnika XIV. deželnozborske seje dné 28. aprila 1899. 1.

1. Lesung des Protokoll der XIV. Landtags-sitzung vom 28. April 1899.

Tajnik Pfeifer:

(Bere zapisnik XIV. seje v nemškem jeziku. — Liesst das Protokoll der XIV. Sitzung in deutscher Sprache.)

Deželni glavar:

Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

2. Naznanila deželno-zborskega predsedstva.

2. Mittheilungen des Landtagspräsidiums.

Deželni glavar:

Naznanjam, da se je opravičil gospod poslanec vodja Šubic, da je zadržan, zaradi uradnega opravila udeležiti se današnje seje.

Dalje se je opravičil gospod poslanec baron Wurzbach zaradi bolehnosti, da se ne more udeležiti današnje seje.

Torej imata oba gospoda poslanca dopust za današnjo sejo.

Preidimo na dnevni red.

Točka:

3. Priloga 60. Poročilo deželnega odbora gledé dovolitve podpore vasi Plavški Rovt pri Jesenicah za napravo nove občinske ceste in gledé uvrstitve sedanje zasebne, od Jesenic na Planino držeče rudniške ceste med okrajne ceste.

3. Beilage 60. Bericht des Landesauschusses, betreffend die Gewährung einer Unterstützung an die Ortschaft Hohenthal bei Nösling behufs Herstellung einer neuen Gemeindefraße und betreffend die Einreihung der von Nösling nach Alpen führenden dermaligen Privat-Grzstraße in die Kategorie der Bezirksstraßen.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

4. Priloga 62. Poročilo deželnega odbora, s katerim se predložita projekta o popravu deželne ceste Novomesto-Zužemperk-Ljubljana v vasi Kandiji.

4. Beilage 62. Bericht des Landesauschusses, womit die Projekte, betreffend die Correctur der Hundswert-Seifenberg-Laibacher Landesstraße in Kandia vorgelegt werden.

(Izroči se upravnemu odseku. — Wird dem Verwaltungsausschusse zugewiesen.)

Na vrsto pride točka:

5. Ustno poročilo finančnega odseka o proračunu normalno-šolskega zaklada za leto 1899. (k prilogi 27.) in o dotičnih prošnjah.

5. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über den Normal-Schulfondsvorschlag für das Jahr 1899 (zur Beilage 27) und über die diesbezüglichen Petitionen.

Poročevalec Višnikar:

Visoka zbornica! Proračun za normalni šolski zaklad za 1899 nam prvokrat kaže vpliv zakona o regulaciji učiteljskih plač, ki smo ga sklenili lansko leto. Deželni odbor predlaga potrebsčino za to leto v znesku 452.606 gld., za l. 1898. pa je znašala po potrjenem proračunu 398.573 gld., tedaj manj za 54.033 gld., pokritje pa v znesku 23.603 gld., tako da se kaže primankljaj v znesku 429.003 gld., dočim ga je bilo l. 1898. samo 374.865 gld. Primankljaj se je tedaj zvišal po proračunu deželnega odbora v tem letu za 54.138 gld. Finančni odsek je potrebsčino nekoliko zvišal in sicer za 2285 gld., kar se bo pozneje utemeljevalo, dohodke pa za 334 gld., tako da predlaga višji primankljaj v znesku 1951 gld. Ves primankljaj po predlogih finančnega odseka bo tedaj znašal za tekoče leto 430.954 gld. ali za 56.089 gld. več kakor v prejšnjem letu. Pri posvetovanji zakona o regulaciji učiteljskih plač se je po višek računal okroglo na 52.000 gld. Letos ga je okroglo za 4000 gld. več.

Ali pomisliti moramo, da je za letos v proračunu potrebsčina za 10 učiteljev več kakor lansko leto, in da se je prihranek pri interkalarijih vzel samo z 2% namesto 3%. Tukaj znaša potrebsčina vsled tega 3585 gld. več. Iz tega sledi, da se je pri posvetovanji dotičnega zakona o uredbi učiteljskih plač pravilno in previdno računalo. Iz teh števil je razvidno, da potrebsčina za naše šolstvo raste od dne do dne in da se je v poslednjih 30 letih več kakor podvojila. Ako pomislimo, da ima deželni zaklad pokriti 430.959 gld. za normalno-šolski zaklad, za pokojnine pa 22.718 gld., dalje da znaša prispevek pri zgradbah šolskih poslopij na leto 6000 gld. in da se je leto dovolilo za zgradbo deklishe šole v Ljubljani 5000 gld., se kaže, da je faktično pokriti iz deželnega zaklada za to leto 467.672 gld. Druga potrebsčina se deloma pokriva iz svojih dohodkov.

Ako pa prištevamo primankljaju tudi dohodke iz zapuščine, katere mora naposled tudi dežela plačevati in obresti od kapitalov, kar znaša skupaj 18.570 gld. in pri pokojninskem zakladu 1346 gld., se kaže, da nas dejansko stane ljudsko šolstvo 484.588 gld. Bližamo se tedaj potrebščini pol milijona. Prispevki za zgradbo dekliške šole v Ljubljani v znesku 5000 gld. bodo seveda v dveh letih odpadli, ali v tem času se bo pa druga potrebščina zvišala, posebno ako zvišamo pokojnino, kar je neobhodno potrebno. Ako se oziramo na to, da znaša potrebščina deželnega zaklada za vse potrebe dežele 1.450.000 gld., za šole pa okroglih 465.000 gld., se kaže, da pride na potrebščino šol 32 % vseh potreb dežele.

Po teh kratkih opazkah predlagam, da se o tem proračunu preide v nadrobno razpavo.

Deželni glavar:

Otvorjam splošno razpravo.

Želi kdo besede v splošni razpravi?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, smatram, da se visoka zbornica strinja s predlogom gospoda poročevalca, da se prestopi v nadrobno razpravo.

Prosim gospoda poročevalca, poročati v nadrobni razpravi.

Poročevalec Višnikar:

Pri pogl. I. „Aktivitetni užitki učiteljev in učiteljic“ se morajo rešiti tri prošnje, ki so bile vložene. Prva prošnja je županstva v Zagorju ob Savi, katero prosi, da bi se dotični zakon o uredbi učiteljskih plač spremenil tako, da bi učitelji na ljudskih in meščanskih šolah bili plačani kakor državni uradniki XI., X. in IX. čin. reda. Ta prošnja sega jako daleč in jaz dvomim, da je občinski zastop ali pa g. župan premislil posledice, ki bi nastale, ako bi se hotelo približno temu ustreči. Naši učitelji dobivajo plačo po 500, 600, 700, 800 gld., državni uradniki zadnjega razreda pa po 800, 900 in 1000 gld.

Ako bi hoteli plačo učiteljem zvišati na tak način, da bi vsaka učiteljska oseba 300 gld. več dobila, bi to znašalo za 600 učiteljev okroglih 180.000 gld. Dalje bi se ob sebi povišala tudi potrebščina za pokojnino. Ako vzamemo to le v znesku 20.000 gld. bi znašal povišek okroglih 200.000 gld. in ker pridemo že itak kmalu do pol milijona, bi se potrebščina povišala potem na 700.000 gld. Gospôda moja, ako pomislimo, da znaša sedaj 40 % naklada na vse direktne davke 591.000 gld. in na užitnine 145.000 gld., tedaj vsega skupaj 736.000 gld., bi potrebščina za ljudsko šolstvo približno absorbirala vso 40 % naklado. Da je to nemogoče, bo vsakdo sprevidel in jaz bi dotične gospode učitelje, ki imajo prvo besedo pri tej zadevi, vendar svaril, da bi ne vzbujali predaleč segajočih nad, ki se ne morejo izpolniti. O tem vprašanju meni finančni odsek, da se ne more

resno diskutirati, da bi se tako visoko zvišale učiteljske plače, katere smo uredili šele lansko leto. V deseti seji tega zasedanja, dné 11. aprila, se je odstopila peticija slovenskega učiteljskega društva deželnemu odboru, da preiskuje vprašanje, na kak način bi se dale razmere učiteljstva zboljšati, ne da se preveč obremeni deželni zaklad in finančni odsek je mnenja, da se mora ta prošnja tudi odstopiti deželnemu odboru z ozirom na ta sklep. Povdarjalo se je pa, da se na zvišanje plač v občeh ne more lahko misliti, da bo pa morda mogoče, nekatere nedostatke uravnati, posebno da se uredijo pokojninske pristojbine. Čast mi je v imenu finančnega odseka predlagati:

„Deželni zbor naj sklene:

Prošnja županstva v Zagorju ob Savi se odstopa deželnemu odboru z ozirom na deželnozborski sklep z dné 11. aprila 1899.“

Prosim, da se ta predlog sprejme.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Dalje se mi je poročalo o prošnji učitelja Valentina Pina v Knežaku. Prositelj prosi, da bi se uvrstil iz II. plač. razreda v I. in navaja v svoji prošnji, da je bil šele čez 13 službenih let imenovan definitivnim učiteljem in sicer 10 let po prestanem izpitu učiteljske zmožnosti, tako da se je vsled tega za 10 let pomaknil nazaj. Prošnja je morebiti deloma upravičena, vendar se moramo na to ozirati, da deželni zbor ni kompetenten zato, da bi uvrščeval učitelje v posamezne razrede. Zato pristojen je deželni šolski svet po § 3. zakona z dné 15. maja 1898, katerega tretji odstavek se glasi:

„Z ozirom na izvrstno službovanje in na posebne razmere službenega mesta more se učiteljsko osebje uvrstiti, odnosno premakniti v višjo plačilno vrsto tudi ne gledé na službeni čas, vendar pa mora biti od izpraznjenih mest najmanj $\frac{1}{5}$ mest nameščenih po službenem času najprejše plačilne vrste.“

Torej tej prošnji se že iz formalnih ozirov ne more ugoditi v visoki zbornici, pač pa je mogoče deželnemu šolskemu svetu, da natančno preišče razmere, ali se je res prosilcu v prejšnjih letih krivica delala in ali je res, da ni po svoji krivdi tako daleč pomaknen, kakor bi ne smel biti po službenih letih.

Drugo podobno prošnjo je uložil nadučitelj Fran Gross v Strekljeycu. Učitelj Gross je služil pet let v Trbovljah na Štajerskem ter je moral po krivdi

svoje žene tam službo zapustiti. Finančni odsek se je prepričal, da so bile razmere take, da je opravičeno odšel iz Trbovlja, ali tudi tukaj ne more visoki deželni zbor ustreči prošnji, da bi se mu štela leta, katera je služil na Štajerskem in potem ko je službo prekinil. Morebiti je pa deželni šolski svet v položaju, ako so razmere res take, kakor jih tukaj prosilec pripoveduje, da se mu iz kredita 2000 gl. dá kaka primerna podpora.

Finančni odsek torej predlaga, in sicer gledé prve prošnje nadučitelja Valentina Pina:

„Deželni zbor naj sklene:

Prošnji nadučitelja Valentina Pina za uvrstitev v I. plačilno vrsto se z ozirom na § 3 dež. zakona dné 14. maja 1898, št. 25., ne more ustreči.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec Božič ima besedo.

Poslanec Božič:

Visoka zbornica! Gospod poročevalec finančnega odseka je popolnoma opravičeno našel, da ta visoka zbornica ni kompetentna rešiti prošnjo nadučitelja Pina, marveč da spada ta zadeva v kompetenco deželnega šolskega sveta. Vkljub temu pa vendar mislim, da bi visoka zbornica pri tej prošnji lahko nekaj storila, to namreč, da bi zanjo vložila pri deželnem šolskem svetu priporočilno besedo. Nadučitelj Pin je vreden, da mu visoka zbornica za njegovo izborno 33letno službovanje izreče nekako priznanje. On je bil l. 1865. dovršil svoje nauke in že l. 1868. položil učiteljski usposobljenostni izpit. Prosil je potem za definitivno nameščenje, katerega pa ni dobil, ker se je reklo, da je še premlad. Ponoval je potem službujoč v Senožečah l. 1876. svojo prošnjo, toda bil je komaj šele l. 1878. definitivno nameščen v Šmartnu pri Litiji. On je bil vedno izboren in vesten učitelj, za kar glasno govoré njegova spričevala, ki so prošnji priložena, a kar ga še posebno priporoča, je to, da je okrajni šolski svet v Postojni, ki njegovo delovanje dobro pozna, njega kot jedinega učitelja Postojnskega okraja najtopleje priporočal za uvrščenje v prvi plačilni razred. Tej prošnji se ni ugodilo. Navaja, kar posebno zanj govori, da je že 10 do 12 let težko bolan, da pa je vedno opravljal vestno in natančno svojo službo in nikdar ni prosil za dopust, kar bi bil morebiti vsak drug že davno storil. Poleg tega, da vkljub svoji boleznii opravlja službo, mora vzdrževati 77 let staro mater in 80-letnega očeta. Tega, da ni bil pravočasno nameščen stalnim učiteljem, ni on zakrivil in zato je po mojem mnenju dolžnost deželnega zastopa, da pripomore to krivico poravnati. Zlasti pa, ker je bolan in mora zraven tega še svoje stariše vzdržavati, bi bilo gotovo humano od te visoke zbornice, da to stori. Vsled tega si usojam predlagati kratek dodatek k predlogu gospoda

referenta, da se prošnja sicer odbije, ker ne spada v kompetenco deželnega zbora, da pa se priporočilno odstopi deželnemu šolskemu svetu v primerno rešitev.

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Božiča, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, gospod poročevalec?

Poročevalec Višnikar:

Jaz moram sicer vzdržavati predlog finančnega odseka, vendar za svojo osebo priznavam, da se je po podatkih prošnje vendar prosilcu nekaka kriviba zgodila in vsekakor je čudno, da je šele po desetih letih, ko je dostal izpit učiteljske zmožnosti, postal definitiven učitelj. Jaz mislim, ako se predlog predgovornika sprejme, da se ne prejudicira v ničemur sklepom deželnega šolskega sveta. Ako bo mogoče, bo prošnji lahko ustregel, ako pa ne, jo bo odklonil.

Deželni glavar:

Preidimo torej na glasovanje.

Najprej bomo glasovali o predlogu upravnega odseka in potem o dodatku gospoda poslanca Božiča.

Gospodje, ki se strinjajo s predlogom finančnega odseka, da se prošnja nadučitelja Pina odkloni, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlog je sprejet.

Sedaj prosim še glasovati o dodatku gospoda poslanca Božiča: „vendar pa priporočilno odstopa c. kr. deželnemu šolskemu svetu.“

Gospodje, ki pritrjujejo temu dodatnemu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Dalje predlagam v imenu finančnega odseka gledé prošnje nadučitelja Franca Grossa v Štrekljencu, za vštetje petih let, katere je služil na Štajerskem, v službeno dobo, sledeče:

„Deželni zbor naj sklene:

Prošnji nadučitelja Frana Gross za vštetje petih let, katera je služil na Štajerskem, v definitivno službeno dobo, se z ozirom na § 3. dež. zakona z dné 14. maja 1898, št. 25., ne more ustreči.“

Deželni glavlar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo obseleti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Preidem k nasvetom deželnega odbora glede posameznih šolskih okrajev. Za šolski okraj Postojnski predlaga deželni odbor 33.530 gld., finančni odsek pa 100 gld. več, to je 35.630 gld., ker se je jeden učitelj v tem okraju pomaknil iz IV. v III. plačilni razred. Prosim torej, da se sprejme potrebščina v znesku 35.630 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolski okraj Kočevski predlaga deželni odbor 36.860 gld., finančni odsek pa 100 gld. več, ker se je v tem okraju med tem časom jedna provizorična učiteljica nastavila definitivni in je toraj 100 gld. več plače dobila. Finančni odsek torej predlaga 36.960 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolski okraj Krški predlaga deželni odbor 34.446 gld., finančni odsek pa za 200 gld. več, torej 34.646 gld., ker sta se dva učitelja v tem okraju pomaknila v višje razrede, tako da znaša potrebščina 200 gld. več. Prosim, da se imenovana svota 34.646 gld. sprejme.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolski okraj Kranjski predlaga deželni odbor 37.330 gld., finančni odsek pa 300 gld. več, ker so se med tem časom, odkar je bil proračun sklenjen, tri učitelji pomaknili v višje plačilne razrede, tako da se je potrebščina dejansko zvišala za 300 gld. Predlagam torej, da se sprejme skupna svota 37 630 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolski okraj ljubljanski (mesto) predlaga kakor deželni odbor tudi finančni odsek 29.960 gld., za šole ljubljanske okolice predlaga deželni odbor 34.460 gld., finančni odsek pa 100 gld. več, ker se je jeden proviz. učitelj imenoval definitivnim in je zato dobil plače 500 gld. Predlagam torej, da se za ta okraj sprejme potrebščina v znesku 34.560 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolski okraj Litijski se predlaga nespremenjeno 24.330 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolski okraj Logaški se predlaga nespremenjeno 26.430 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolski okraj Radovljiški se predlaga nespremenjeno 25.030 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolski okraj Novomeški se predlaga nespremenjeno 27.533 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri kamniškem okraju predlaga deželni odbor 24.950 gld. V tem okraju so se bile izvršile nekatere izpremembe, tako da znaša dejansko potrebščina 300 gld. več, kakor jo predlaga deželni odbor. Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se sprejme kot potrebščina znesek 25.250 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolski okraj Črnomelj se predlaga nespremenjeno 20.563 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vse plače znašajo torej 358.542 gld. ter se po višajo v primeri s proračunom deželnega odbora za 1100 gld. Pripomnim še pri tem, da so se nekateri učitelji in učiteljice v poslednjih mesecih premestili iz jednih krajev v druge, da se pa finančni odsek na te premestitve ne ozira, ker ne bodo vplivale na končno število potrebščine. Učiteljske plače znašajo torej 358.542 gld. in po odštetih prispevkih za 17 pomožnih učiteljev po 100 gld., torej v znesku 1700 gld. in potem po odbitku 2% interkalarijev v znesku 7171 gld., skupaj tedaj po odbitku 8871 gld. 349.671 gld. ali za 1078 gld. več, kakor po predlogih deželnega odbora.

Pod naslovom 2. in 3. za dopolnilne doklade k plačam in za osebne doklade se ne predlaga ničesar. Službena doklada znaša po predlogu deželnega odbora 42.874 gld. Pod tem naslovom se nahaja neka pomota. Učitelja Alojzij Lužnik na Vrhniki in Gustav Specler v Trebnjem ne dobita službenih doklad po 120 gld., ampak po 80 gld., tako da se potrebščina za službeno doklado za 80 gld. zmanjša ter znaša samo 42.794 gld. Predlagam torej v imenu finančnega odseka, da se sprejme potrebščina pod naslovom 4. za službeno doklado v znesku 42.794 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pod naslovom 5. predlaga dež. odbor za dopolnilne doklade k službenim dokladam znesek 619 gld. Pri tem naslovu je rešiti tudi prošnjo učiteljstva ljubljanskih mestnih ljudskih šol, katero prosi, da bi se službene doklade vsem učiteljem zvišale na 60 gld., učiteljicam pa na 50 gld. V prošnji se povdarja nedostatek, da ima zdaj več učiteljev po 60 gld. službene doklade, to so namreč tisti učitelji, ki so bili že prej nastavljeni in katere je poprej mesto samo plačevalo, in pa da nekatere učiteljice dobi-

vajo po 50 gld., drugi mlajši učitelji pa, ki so bili pozneje imenovani, dobivajo pa samo po 40 gld. doklade. Ako bi se vsem v Ljubljani službujočim učiteljem in učiteljicam, uračunši tudi katehete, plačevale službene doklade in sicer učiteljem po 60 gld., učiteljicam po 50 gld., znašal bi ta povisek 870 gld. Finančni odsek je uvaževal to prošnjo in je z ozirom na to, da ni opravičeno, da imajo eni učitelji in med temi tudi mlajši, več kakor drugi, in dalje z ozirom na to, da Ljubljana prispeva res skoro z eno tretjino k vsem potrebščinam za ljudsko šolstvo in da je življenje v Ljubljani naposled vendar dražje kakor na deželi, sklenil predlagati, da se dovolijo definitivnim učiteljem in učiteljicam, ki zdaj manj dobivajo kakor drugi, dopolnilne službene doklade. Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

„Deželni zbor naj sklene:

Tistim definitivnim učiteljem in učiteljicam na ljubljanskih šolah, kateri dobivajo sedaj službene (starinske) doklade samo po 40 gld., se dovoljujejo dopolnilne službene doklade in sicer učiteljem po 20 gld., učiteljicam po 10 gld., tako, da bodo v prihodnje pri vseh ljudskih učiteljih znašale službene doklade po 60 gld., pri učiteljicah pa po 50 gld.

Ako pride do drugačne uredbe petletnic ali službenih doklad, zgubi dotično učiteljstvo pravico do teh dopolnilnih službenih doklad, katere se v pokojnino ne vštavajo.“

Deželni glavar:

Zeli kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki se strinjajo z predlogom finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Potrebščina za dopolnilne doklade k službenim dokladam znaša torej 1489 gld. in prosim, da se ta svota sprejme.

(Obvelja. — Angenommen.)

Opravične doklade se predlagajo nepremenjeno v znesku 15.249 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Dopolnilne doklade k opravičnim se predlagajo nespremenjeno v znesku 150 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Stanarina za ljubljanske učitelje in učiteljice in tri veroučitelje se predlaga nespremenjeno v znesku 40 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vse potrebščine v I. poglavju znašajo torej in sicer kot redne potrebščine 414.254 gld., izredne pa 1639 gld., skupaj tedaj 415.893 gld., tedaj za 1868 gld. več kakor je predlagal deželni odbor.

(Obvelja. — Angenommen.)

Preidem k dotacijam. Pri dotacijah finančni odsek ne predlaga nikake spremembe, ter le pripomnim, da se nasvetuje dotacija za šolske sestre v Šmihelu pri Novemestu za 140 gld. večja kakor prejšnje leto, ker se je v jeseni leta 1898. otvoril peti razred.

Predlagam torej, da se vse te številke nespremenjeno sprejmejo in sicer za uršulinsko šolo v Ljubljani 2868 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Verskemu zakladu za eno učiteljico 140 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolo šolskih sester v Šmihelu pri Novem mestu 1350 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za dekliško šolo šolskih sester v Repnjah 500 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za dekliško šolo šolskih sester v Trnovem 1000 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za privatno dekliško šolo v Lichtenthurnovem sirotišču v Ljubljani 600 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za šolo v Podgrajah istrskemu deželnemu odboru 200 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Skupaj znašajo torej dotacije 6658 gld.

Deželni glavar:

Sprejeto vsled prejšnjih sklepov.

Poročevalec Višnikar:

Nagrade in podpore:

Nagrade veroučiteljem štirirazrednih šol se predlagajo neizpremenjene v znesku 3660 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Za odškodnine veroučiteljem se predlaga 120 gld. več, kakor nasvetuje dež. odbor, in sicer zaradi tega, ker sta se ustanovili dve šoli za silo v Iški vasi in v Skaručni. Potrebščina za Iško vas znaša 34 gld., za Skaručno pa 86 gld., tako da se skupna potrebščina zviša za 120 gld. Torej v imenu finančnega odseka predlagam, da se pod tem naslovom sprejme svota 3581 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Nagrade sedmim pomožnim učiteljem v Ljubljani se predlaga po 400 gld.; torej skupaj 2800 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Za nagrade šestim frančiškanom v Novem mestu se predlaga 1450 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Za opravilne doklade frančiškanom kot vodji deške šole v Novem Mestu se predlaga 50 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Šolskemu slugi v Ljubljani 300 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Šolskemu slugi v Novem Mestu 80 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Za vzdrževanje rednih šol za silo se predlaga 4540 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Za druge šole s tem poukom se predlaga 1200 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Pri § 10. se za ekskurentne šole predlaga mala izpmemba, ker se je ustanovila šola v Nomnu v Kamniškem okraju, katera šola se preskrbuje iz Bistrice. Za učitelja se potrebuje 200 gld., za veroučitelja pa 85 gld., skupaj torej 285 gld. Nasvetuje se torej potrebsčina za toliko višja in sicer v znesku 2600 gld. in prosim, da se sprejme ta znesek.
(Obvelja. — Angenommen.)

Za pouk v kmetijstvu se predlaga neizpremenjeno 2000 gld.; za pouk v ženskih ročnih delih v šoli na ljubljanskem barju 60 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Za druge šole s tem poukom se predlaga neizpremenjeno 1800 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Za nadomestovanje in sicer posvetnim učiteljem za pouk verouka se nasvetuje neizpremenjeno 450 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Za namestovanje obolelih ali drugače zadržanih učiteljev in za pomnožene opravke se predlaga 4600 gld. Pri tem paragrafu pripomnim, da dobivajo od te svote 4600 gld. provizorični tri učitelji, ki nadomestujejo okrajne šolske nadzornike, 1060 gld. Predlagam torej, da se neizpremenjeno vzprejme znesek 4600 gld.
(Obvelja. — Angenommen.)

Za pouk v drugem deželnem jeziku se ne predlaga ničesar.

Naslov drugi: „Podpore vsled boleznih in drugih nezgod“ se predlaga neizpremenjeno 2000 gld. Pri tem naslovu imamo rešiti dve prošnji in sicer najprej prošnjo učitelja Lorenca Perko v Žireh. On navaja v prošnji, da je imel do uredbe učiteljskih plač draginjsko doklado 50 gld. in da se mu je sedaj pač plača od 450 gld. povišala na 500 gld., da je pa pri tem izgubil draginjsko doklado in da vsled tega ni ničesar pridobil. Povdarja v svoji prošnji neugodne razmere v Žireh, slabo stanje šolskega poslopa in svojo revščino. Po informacijah, ki jih je dobil finančni odsek, je ta učitelj res podpore potreben, ali finančni odsek se tukaj vendar ni mogel odločiti, da bi sedaj, ko smo še le uredili učiteljske plače, zopet dovoljevali učiteljem draginjske doklade. Ako je res kak učitelj po nekrivdi ali nesreči zabladel v dolgove, je mogoče deželnemu šolskemu svetu mu dati podporo iz kredita, ki se nasvetuje pod tem naslovom v znesku 2000 gld.

Dalje je druga podobna prošnja učitelja Josipa Križnarja v Metliki, ki ravno tako navaja, da po uredbi učiteljskih plač ni ničesar pridobil, ker je prej imel 50 gld. draginjske doklade in se mu je pa ta sedaj v plačo vračunila. Tudi pri tem učitelju velja tisto kar pri prejšnjem. Omeniti pa moram neko drugo stvar, ki se je izprožila v finančnemu odseku. Deželni zbor je v seji dné 25. febr. 1897. dovolil podpore vsem učiteljem 2. in 3. vrste po 50 gld., potem pa je sklenil dné 26. februarija 1898., da se morajo dotične podpore v toliko odtegniti, kolikor bi znašale več kakor sedanje plače po novi uredbi. Iz nekaterih krajev se zatrjuje, da so učitelji koncem leta dobili po 12 gld. 50 kr. premalo. Prvega polletja so dobili 25 gld. in za zadnje tri mesece so dobili pri plačah 12 gld. 50 kr. več, za tri mesece julij, avgust in september pa ničesar. Finančni odsek ni mogel preiskati, v koliko so te pritožbe resnične; pa če so resnične, potem bi bilo opravičeno, da se dotičnim učiteljem posledobno doplača teh 12 gld. 50 kr. Kakor je meni znano se to ni povsod, ampak samo v nekaterih krajih zgodilo. Gledé tega bom v imenu finančnega odseka pozneje stavil poseben predlog.

Gledé omenjenih prošenj mi je torej čast v imenu finančnega odseka predlagati sledeče:

„Deželni zbor naj sklene:

Prošnji učitelja Lovrenca Perko v Žireh za draginjsko doklado se ne ustreza.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Dalje predlagam gledé prošnje učitelja Jožefa Križnarja sledeče:

„Deželni zbor naj sklene:

Prošnji učitelja Josipa Križnar v Metliki za priznanje draginjske doklade se ne ugodí.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Vse nagrade in podpore znašajo torej in sicer redne potrebščine 28.171 gld., izredne pa 3000 gld., torej skupaj 31.171 gld., ali 405 gld. več kakor predlaga deželni odbor.

Preidem k IV. poglavju, kjer se pokojnine učiteljskih vdov neizpremenjene nasvetujejo v znesku 140 gld. To je namreč pokojnina za udovo Katarino Stupar, ki je edina, ki se plačuje iz tega zaklada. Predlagam, da se ta znesek 140 gld. odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri V. poglavju „miloščine“ imamo rešiti prošnjo Ane Adamič. Prosiljica je dobivala dosedaj miloščino letnih 60 gld. Z ozirom na to, da se prosilka res nahaja v veliki revščini, da je bolna in da si ničesar ne more prislužiti, predlaga finančni odsek, da se jej miloščina nekoliko zviša, namreč na letnih 72 gld. tako, da bo dobivala torej 6 gld. na mesec in sicer se dovoli ta miloščina za pet let. Predlagam torej v imenu finančnega odseka:

„Deželni zbor naj sklene:

Učiteljski siroti Ani Adamič na Vrhnikih se dovoljuje miloščina letnih 72 gld. za pet let, to je za leta 1899. do incl. 1903. iz deželnega zaklada.“

Miloščine se tedaj zvišajo od 217 gld. na 229 gld.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Različni troški, to so popotveni in selitveni troški, povračila itd. se predlagajo neizpremenjeno v znesku 800 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vsa potrebščina redna in izredna znaša torej 454.891 gld. ali 56.318 gld. več kakor prejšnje leto.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki v celoti glasujejo za potrebščino 454.891 gld., izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Preidimo k pokritju! Obresti glavnice predlaga deželni odbor v znesku 4236 gld. Tukaj predlaga finančni odsek tudi neko izpremembo. Lansko leto je visoki deželni zbor sklenil, da se morajo za slučaj, ako bi doneski od zapuščin znašali nad 20.000 gld., to svoto presežajoči zneski kapitalizirati kot premoženje normalnega šolskega zaklada. Lansko leto je dohodek od zapuščin znašal 40.856 gld. 90 kr., ker se je prejelo samo iz Bornove zapuščine 29.720 gld. Preostaje torej znesek 20.856 gld. 90 gld., ki se mora v smislu deželnozborskega sklepa kapitalizirati. Znesek 9732 gld. naložil se je v hranilnici že lansko leto, in letos v začetku meseca aprila pa ostanek 11.424 gld. 90 kr. Vsled tega se obresti od kapitala, kateri se je zvišal za nad 20.000 gld., tudi zvišajo za 334 gld. Finančni odsek torej predlaga, da se kot redni dohodek obrestij glavnice vzprejme znesek 4570 gld.

(Obvelja. — Angenommen.)

Pri pokritju gledé doneskov v poglavju II. ne predlaga finančni odsek nikake izpremembe in prosim, da se tukaj navedene svote vzprejmejo neizpremenjene v skupnem znesku 19.085 gld.

V IV. poglavju se različni dohodki pri prvem naslovu „povračila in drugi slučajni dohodki“ povprečno po uspehih prejšnjih let proračunavajo na 200 gld. in pri drugem naslovu „vžitki od njiv, travnikov in gozdov“ na 82 gld. Skupaj torej se proračunavajo različni dohodki na 282 gld. in prosim, da se ta svota odobri.

(Obvelja. — Angenommen.)

Vse pokritje znaša torej 23.937 gld. in sicer za 334 gld. več kakor po predlogu deželnega odbora. Ako se odšteje to pokritje od potrebščin, znašajočih 454.891 gld. kaže se primankljaj v znesku 430.954 gld., katerega je pokriti iz deželnega zaklada.

(Obvelja. — Angenommen.)

Finančni odsek tedaj stavi sledeče nasvete:

„Deželni zbor naj sklene:

1. Proračun normalno šolskega zaklada za leto 1899. s potrebčino	454.891 gld.
in s pokritjem	23.937 „

tedaj s primankljajem 430.954 gld
se odobruje.

Primankljaj je v smislu zakona dné 18. maja 1898., dež. zak. št. 26 pokriti iz deželnega zaklada. (Obvelja. — Angenommen.)

2. V poglavju III. „potrebščine“ se dovoljuje c. kr. deželnemu šolskemu svetu virement po dogovoru z deželnim odborom.

(Obvelja. — Angenommen.)

3. Potrebščine normalno-šolskega zaklada za leto 1898., katere bi utegnile nastati vsled pravokrepih naredeb deželnega šolskega sveta dogovorno z deželnim odborom ter bi presegle proračun, je pokriti iz blagajniških preostankov iz leta 1898.

(Obvelja. — Angenommen.)

4. Tistim učiteljem in učiteljicam, kateri so pri regulaciji učiteljskih plač leta 1898. manj prejeli, kakor znašajo prejšnje plače z v XI. deželnozborski seji dné 25. februarja 1897 dovoljenimi draginjskimi dokladami in podporami vred, je v smislu deželnozborskega sklepa dné 26. februarja 1898 l. posledobno izplačati, kar so premalo dobili.“

(Obvelja. — Angenommen.)

Dalje predlaga finančni odsek, še sledeči dve resoluciji:

„1. Visoka c. kr. vlada se opetovano pozivlja, da za vspešneje nadzorovanje šolstva čim preje imenuje posebnega deželnega šolskega nadzornika za ljudske šole na Kranjskem in eventualno predloži načrt zakona gledé stalnih okrajnih šolskih nadzornikov po vzgledu zakona z dné 8. junija 1892, št. 92, za Gališko.“

Pri tej resoluciji omenjam, da se je že večkrat sklenila in da se je povdarjalo, da en deželni šolski nadzornik dandanes ne more več zadostovati, kakor pred 30 leti, ker se je število šol ogromno pomnožilo. Prosim torej, da se tudi letos vzprejme ta resolucija.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo tej resoluciji finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Dalje predlagam v imenu finančnega odseka še sledečo resolucijo:

II. Deželnemu odboru se vnovič nalaga, da se poganja s c. kr. vlado za to, da s primernim zneskom prispeva k ogromnim stroškom, katere mora nositi dežela za ljudsko šolstvo.

Slična resolucija bila se je že vzprejela dne 25. februarja 1897. Lansko leto v seji 28. februarja 1898. se je pa pri razpravi o proračunu deželnega zaklada vzprejela resolucija, ki se glasi:

„C. kr. vlada se pozivlja, da deželi Kranjskeje gledé na to, da so davkoplačevalci že tako obremenjeni, da jim nikakor ni mogoče nalagati novih davčnih bremen k pokritju vedno rastočih stroškov za ljudsko šolstvo iz dohodka osobne dohodnine tako dolgo, dokler se jej ne odkažejo realni davki, prispeva v večjej meri, ko doslej. Deželnemu odboru se pa naroča, da sporazumno z deželnimi odbori drugih kraljestev in dežel deluje pri c. kr. vladi na to, da se deželam kar najpreje mogoče odkažejo za pokrivanje njihovih potrebščin realni davki.“

Tej resoluciji nikakor ne nasprotuje danes predlagana. Naposled je vse jedno ali država na en ali na drug način v večji meri kakor dosedaj prispeva za šolstvo, kajti v primeri s potrebščino skoro pol milijona je donesek države 2172 gld. tako nezaten, da se ne more reči, da nosi država kako breme za naše ljudsko šolstvo.

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo resoluciji finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Poročevalec Višnikar:

Prosim, da se vsi ti predlogi sprejmejo tudi v tretjem branji.

Deželni glavar:

Gospodje poslanci, ki so sedaj o posameznih delih finančnega odseka glasovali, izvolijo v smislu § 43. opravnega reda glasovati o celoti.

Gospodje, ki pritrjujejo ravnokar v drugem branju sprejetim predlogom finančnega odseka o celoti, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Predlogi finančnega odseka so v celoti sprejeti in s tem je rešena 5. točka dnevnega reda.

Na vrsto pride točka:

6. Ustno poročilo finančnega odseka o peticijah, in sicer:

a) županstva občine Dole za podporo za popravo stare Vrhniške ceste od Idrijske do Rovtarske meje;

6. Mündlicher Bericht des Finanzausschusses über Petitionen und zwar:

a) des Gemeindeamtes Dole um Subvention behufs Herstellung der alten Oberlaibacher Straße von der Idriauer bis zur Ge-reuther-Grenze.

Poročevalec Modic:

Visoki zbor! Občina Dole v Idrijskem okraju prosi podpore za popravo občinske poti od Idrijske do Rovtarske meje.

To je namreč del ceste, stare in zapuščene zvane „Vrhniške ceste“, in utemeljuje prošnjo nastopno:

Občina je majhna in silno občuti breme za popraviljanje občinskih cest sploh, ker v ta namen ima 5% doklade na davke. Tudi to cesto od Idrijske do Rovtarske meje je občina vedno redno popravljala, alit vzlic temu se je vdrlo in posulo nekoliko škarp, ka ere je treba popraviti, ker postale so nevarne za promet.

Sklenil je tudi tamošnji občinski odbor, napominano cesto dobro in temeljito popraviti in dobro posuti. Gramoz in drugi material za popravo jim bo pa težko dobivati in bo vse delo stalo čez 600 gld.

Natančnejših podatkov v prošnji ne povedó.

Navedeni pa vendar ne zadostujejo, da bi se sploh mogla kakova podpora nasvetovati. Prilog tudi ni nikakoršnih iz katerih bi se zamoglo kaj natančnejšega poizvedeti o važnosti te ceste ali o prometu.

Zatorej nasvetujem v imenu finančnega odseka:

„Deželni zbor naj sklene:

Prošnja občine Dole v Idrijskem okraju odstopi se deželnemu odboru v primerno rešitev.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen)

Sprejeto.

Daljna točka je:

b) županstva v Št. Jerneju, da bi se članom cenilnih komisij osebne dohodarine izposlovale dnevščine;

b) des Gemeindeamtes St. Bartlmä um Er-wirkung von Diäten an die Mitglieder der Personaleinkommensteuer = Schätzungscom-missionen.

Poročevalec Hribar:

Županstvo v Št. Jerneju je predložilo sledečo prošnjo:

„V novinah je bilo čitati, da se je od raznih strank v državnem zboru nasvetovalo, da naj bi se udom za cenilne komisije za odmerjenje obrtne in osebne dohodarine dajala odškodnina za njih poslovanje.

Ker ni mogoče zahtevati, da bi dotični udje več dni brezplačno poslovali, je opravičen gornji nasvet.

Vsakemu je na tem ležeče, da se mu davek ne odmeri kar površno, ampak da se presodijo natančno njegove razmere.

Za natančno delovanje treba je pri velikem številu davkoplačevalcev, da se udje že prej poučé o razmerah posameznih obdačencev in da imajo pri skupnem posvetovanju v komisiji tudi dovolj časa vse prebirati, dogovarjati se in pravično razsoditi, da se odmeri kakor postava zahteva, davek le od čistega dohodka in da ni na škodo narodnemu premoženju.

Kranjska dežela je že itak previsoko obdačena, treba je paziti, da tudi pri teh novih davkih ne bo zopet neprimerno obložena.

Da je pa pravično odmerjenje mogoče, naj se čas delovanja za komisije ne določi samo na kratek čas, ampak za toliko časa, da bo mogoče udom natančno presoditi dohodka in stroške posameznikov, ter odmeriti davek, kakor postava zahteva.

Za čas, katerega udje potrebujejo za poslovanje, naj se jih primerno odškoduje.

Udano podpisano županstvo prosi toraj, visoki deželni zbor blagovoli posredovati pri visoki vladi, visoko ista naj razven potnine izplača udom cenilnih komisij primerno dnino.

Finančni odsek, posvetovavši se o tej prošnji, je izprevidel, da je opravičena in zato predlaga:

„Deželni zbor naj sklene:

Prošnja županstva v Št. Jerneju odstopi se priporočilno c. kr. deželnej vladi.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjuje predlogu finančnega odseka, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

c) županstva v Starem trgu pri Poljanah za pospešitev zgradbe vodovoda;

c) des Gemeindeamtes Altenmarkt bei Bölland um Förderung der Errichtung der Wasserleitung.

Poročevalec dr. Papež:

Visoki deželni zbor! Leta 1894. in sicer dné 14. junija prosilo je županstvo občine Staritrq, da naj se deželni hidrotehnik poda tudi v dolino Poljansko pri Starem trgu okraja Črnomaljskega, in sicer da bi ne prišel nalašč zato, ampak povodom potovanja, kadar gre v Mozelj zaradi nekega vodovoda poizvedavat krajevne razmere. Na to prošnjo, v kateri je županstvo tudi naglašalo, da ljudem hudo pomanjkuje pitna voda in da vsled tega veliko trpijo pod epidemičnimi boleznimi, je dobil deželni stavbni urad od deželnega odbora naročilo, da se izreče deželni stavbni urad z ozirom na strokovne razmere in seveda tudi na to, koliko razpolaga s svojim službenim časom. Deželni stavbni urad je dne 28. novembra tistega leta, to je 1. 1894., obvestil svojega inženirja, hidrotehnika Hraskega, da naj se poda na lice mesta povodom potovanja v Mozelj, kakor je bilo željeno v prošnji. To se je zgodilo 1. 1894. in nadalje nič več; in 1. 1895. smo imeli potres, in takrat se tudi ni nič zgodilo, ker je potres pretresel tudi deželni stavbni urad, ki je veliko drugega v Ljubljani imel popraviti. L. 1896. je pa deželna vlada okrajnemu glavarstvu dopisala dné 5. januarija. Ta dopis je velezanimiv in dokazuje, da so prosilci imeli dokaj povoda, prositi za deželno pomoč v preskrbitev pitne vode. Tu se pravi, da je žalibog znano dejstvo, da nalezljive bolezni in posebno legar v tamošnjem kraju leto za letom gostuje kot stalni gost in da je temu vzrok posebno pomanjkanje dobre pitne vode, ob enem pa deželna vlada naroča okrajnemu glavarstvu, da naj se vprašanje o preskrbovanju pitne vode, katero je nekako zaspalo, zopet probudi in pospešuje. Potem je, morebiti slučajno tudi zopet županstvo pisalo na okrajno glavarstvo in ponovilo svojo prošnjo, ki zmirom kulmunira v tem, naj bi deželni inženir, kadar ima kaj drugega tam okolu opraviti, pregledal, kar je treba tudi tam in okrajno glavarstvo se je takoj zavzelo za to prošnjo in je hitro poslalo deželnemu odboru to prošnjo in tudi temu deželnemu odboru poslalo svoje stvarno poročilo, kakor se mora priznati, da je takratni okrajni glavar Orešek ne le v tej, ampak tudi v drugih zadevah zmirom jako zavzet bil za oskrbovanje s pitno vodo v krajih, kjer je bila potrebna. V tem dopisu pravi okrajno glavarstvo: „Dießseuige Abhilfe ist im eminenten Interesse des Landes und des Staates gelegen“ in prosi deželni odbor, da bi še v tistem letu prišel inženir, toda takrat, ko se bo Črnomaljski vodovod gradil. Torej v tem oziru se je spremenil predlog prosilcev, ker je bilo takrat znano, da se je Črnomaljski vodovod že kot gotovo podjetje pričel. Na to je dne 19. junija 1896. deželni odbor odgovoril

glavarstvu, da bo inženir prišel povodom gradbe vodovoda Črnomaljskega. To se je zgodilo junija meseca 1896. Potem v tistem letu ni bilo nič. Dne 25. marca 1897. je okrajno glavarstvo poročalo o tifusu, da za tifusom hudo umirajo ljudje in je urgiralo to stvar in nato je deželni stavbni urad dné 30. marca 1897 poročal, da se bodo informacije vršile in da se bo tehnično poročilo posebej predložilo. Dne 4. maja 1897 pod številko 7414 poroča okrajno glavarstvo, da bo zgradba Črnomaljskega vodovoda sedaj kmalu končana. To delo se je med tem časom seveda že skoraj izdelalo in deželni hidrotehnik vendar še vedno ni bil doli in glavarstvo urgira to stvar in se zopet sklicuje na to, da legar tam hudo mori ljudstvo. Deželni odbor je nato urgiral deželni stavbni urad. Deželni stavbni urad je dne 12. maja 1897 poročal, da bo šel inženir v prvi polovici junija 1897 doli na lice mesta in da se bo tam delo pričelo. O tem je bilo okrajno glavarstvo tudi obveščeno, da bo prišel vendar doli inženir in res je bil dné 22. ali 23. junija doli, vsaj v svojem poročilu z dné 26. junija 1897 pravi, da je bil tam doli. V tem svojem poročilu pravi deželni inženir, da je po njegovem mnenju preskrbovanje s pitno vodo v tamošnjem okraju v Poljanah pri Starem trgu na dvojni način mogoče in sicer na severnem delu Poljanske doline bi se dali napraviti mali vodovodi iz hriba Spaha pri Brezovici iz naravno gravitacijsko silo, v južnem delu te doline Poljanske pa bi se dala dvigati voda z lastno vodno silo Dolskega potoka. Potem pravi, da bo še tisto poletje, namreč 1897 l., mogoče detajlne poizvedbe napraviti. Potem je predlagal dné 9. septembra 1897 pod številko 10.365 deželni hidrotehnik, da je vse preiskal na lici mesta in da mora prej voda kemično preiskana biti, predno se prične izdelavati načrt. Vsled tega se je voda v Ljubljani na realki analizirala in profesor Belar je 6. novembra 1897 predložil natančno kemično analizo in vspeh te analize se je na koncu dotičnega poročila glasil: „sehr gutes Trinkwasser“, izvrstna pitna voda. Eno leto potem, kajti od tega je zopet eno leto prešlo, se je županstvo v Starem trgu bitko pritožilo, da se ni še v tej zadevi drugega nič izvršilo. Ta pritožba in prošnja se je potem deželnemu stavbnemu uradu poslala, da se zadeva izvrši, deželni stavbni urad je pa do sedaj drugače storil, kakor prej. Deželni stavbni urad je to-le vrnil deželnemu odboru in je rekel: nazaj z ozirom na to, da se je profesorju Hraskemu obljubilo 400 gold. zato, da izdela sedaj v Pragi načrt, proračun in tehnično poročilo, načrt seveda in duplo. Iz te kratke opombe deželnega stavbnega urada sem pa razvidel, da se je Hraskemu sploh dovolilo ali obljubilo 400 gld. v prej navedeni namen. Potem so bile moje poizvedbe samo še ustmene, ker v aktih ni bilo več najti, in poizvedel sem, da je bil Hrasky tudi kasneje urgiran, da je pa pač obljubil, da pošlje načrte, da jih pa še ni poslal (Poslanec dr. Schaffer: — Abgeordneter Dr. Schaffer: „Zakaj ne?“). Meni je popolnoma uganjka, še sumiti ne morem, morebiti pa bom kako pojasnilo dobil v visoki zbornici, ko bom končal in imel čast

staviti predlog v imenu finančnega odseka, ampak slišal sem le toliko, da je Hrasky rekel, da bodo ti vodovodi stali 140.000 gld. Jaz tega ne verjamem, da bi bilo to prav izračunjeno, če je to rekel, kajti po lastnem njegovem poročilu se dá odpomagati z malimi vodovodi v severnem delu Poljanske doline in vseh naenkrat ni treba, ampak kjer je največja potreba, se naj napravijo na en ali drug način. Finančni odsek je bil s tem, kar sem sedaj o gradivu poročal, pri kraju in je bil tega mnenja, da se mora vendar kaj poskusiti doseči od Hraskega, vsaj toliko, da pove, ali mu je sploh z ozirom na službo, na profesorska opravila, mogoče to izdelati ali ne in zato v imenu finančnega odseka predlagam:

„Deželni zbor naj sklene:

Gledé na to, da je glasom kemične analize gospoda profesorja Belar-ja z dné 5. novembra 1897 voda v Poljanski dolini poleg Starega trga okraj Črnomelj in sicer voda v potoku pri Dolu prav dobra pitna voda in z ozirom na to, da vse strokovne podatke v zadevi dotičnega vodovoda ima baje vže nabrane gosp. prof. Hrasky v Pragi, nadalje z ozirom na to, da se je njemu obljubilo plačilo 400 gld. za bržčasno izdelovanje načrta in duplo, proračun in tehn. poročila za ta vodovod, se deželnemu odboru naroča, da potrebno ukrene, da se le-ti operati še letos pošljejo deželnemu odboru v nadaljno uradovanje.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

Gospod poslanec župnik Schweiger ima besedo.

Poslanec Schweiger:

Visoka zbornica! Strinjam se s predlogom finančnega odseka, da se prošnja občine Staritrgr pri Poljanah izroči deželnemu odboru v daljno poslovanje. Vendar pa hočem par besed spregovoriti v prilog tej prošnji in visoko zbornico poprositi, naj kolikor mogoče pomore in pospeši, da bodo dotični prošnjiki tudi dobili zdravo pitno vodo. Gospod referent je že precej obširno razložil, kaj vse je deželni odbor ukrenil o tej stvari in tudi visoka zbornica je sama priznala opravičenost one prošnje ker jej je pritrčila in jo izročila deželnemu odboru, da jo tudi izvrši. Kdor pozna tamošnje kraje, kakor jih jaz poznam, bo priznal, da je dotičnim prebivalcem res potrebno, da se jim preskrbi zdrava pitna voda, kajti tukaj imam zapisane one vasi, katerim gre za to, da se jim opomore v tem nedostatku. To so vasi Staritrgr, Močile, Deskovavas, Kovačavas, Paka, Predgrad, Jelenjavas — to so vasi spadajoče k občini Staritrgr — potem pa vasi občine Podgora in sicer vasi Dolenja in Gorenja Podgora in Zagozduc, ki vse skupaj štejejo nad 2000 duš. V slučaju kakšne suše imajo ljudje res zelo težavno in mučno do vode in potem, ker je tudi zmanjkuje, si jo pa morajo

voziti iz Kolpe. Kdor pozna tisto pot od Kolpe v hrib do teh vasi, kakor postavim v Staritrgr, ki leži 300 m višje kakor Kolpa, si lahko misli, koliko muke je to za ljudi in živino in toliko več, ker je padec tako strašno velik, da morejo ljudje le kakšen par vederc peljati iz doline gori v svoje vasi. Gospod referent je opomnil tudi političnih oblasti, katere se zavzemajo za to, da se tem ljudem do potrebne pitne vode pomore, zlasti ker se tako pogosto porajajo razne bolezni, posebno legar in jaz opomnim samo na neke besede tistega uradnega dopisa: „iſt im vorliegenden Falle die ſchleunige Abhilfe im eminenten Intereſſe des Landes und des Staates gelegen.“ Tedaj tako povdarja politična oblast potrebo, da pravi: „ſchleunige Abhilfe im eminenten Intereſſe des Landes und des Staates gelegen“. Jaz rad priznam, da je deželni odbor storil svojo dolžnost in izvršil, kar mu je bilo dosedaj mogoče, vendar je pa nekako vse zaspalo, kaka zavira je prišla v okom, da stvar sedaj ne gre naprej — nekaj tiči, neka zavora je. Gospod referent je rekel, da se bo znabiti še danes dalo v visoki zbornici izvedeti, kje je tista zavora. Jaz sem v položaju, povedati, kje tiči tista zavora. Z dovoljenjem gospoda deželnega glavarja bom prebral kratko pismo gospoda profesorja Hraskega, ki se tako glasi:

(Bere: — Gieſt:)

„Velečastiti gospod župan! Ker mi deželni odbor dosedaj ni poravnal računov za načrte Novo-meškega vodovoda in deželnega dvorca še od meseca novembra lanskega leta, nisem v stanju, druga dela zanj izvrševati.“

Jaz ne dvomim, da bi to ne bilo resnično, ker podpis profesorja Hraskega nam jamči za istinitost, vendar pa bi prosil deželni odbor za kako pojasnilo o tem, dalje pa tudi, da eventualno premisli, ali ne bi kazalo, dotičnemu gospodu delo odzvati in če mogoče izročiti kakemu domačemu inženirju dotični načrt.

Tedaj dalje ne govorim, ampak priporočam dotično prošnjo in si usojam staviti nastopno resolucijo:

„Deželni zbor naj sklene:

Zgradba vodovoda v Staremtrgu pri Poljanah se prizna nujno potrebni.

Deželnemu odboru se naroča, da se pri zgradbi vodovoda v prvi vrsti ozira na ta vodovod in njega izvršitev pospešuje kar in kolikor mogoče hitro.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo resolucijo gospoda poslanca župnika Schweigerja, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterſtüzt.)

Resolucija je zadosti podprta in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Povše ima besedo.

Poslanec Povše:

Ker je častiti gospod predgovornik od deželnega odbora si izprosil ali želel pojasnila gledé tega projekta, imam čast, mu sledeče odgovoriti.

Stvar nikar, gospôda moja, ni zaspala in ne šteje mi v zlo odkritosrčne besede, gospôda moja, če bi povsod v kronovini Kranjski hoteli razmere pitne vode popolnoma korektno zboljšati, bi pač deželo Kranjsko ogromnih troškov na milijone svote zadelo; ako bi hotela dežela Kranjska vsem vasem in vsem prebivalcem dobiti zdrave pitne vode, kajti to priznavamo, ne le ta kraj, sto in sto drugih krajev je, ki imajo na razpolago le slabo, nezdravo pitno vodo, ki provzroča razne epidemične bolezni. Toda, gospôda moja, zakaj se je pričela akcija dobave vode? In ravno gospoda referenta, ki je na poročevalčevem mestu, opozarjam, da je on bil tisti, ki je lansko leto povdarjal osobito, deželni odbor naj vrši svoje delo v tem zmislu, da v prvi vrsti upošteva one kraje, ki hudo pomanjkanje trpijo sploh na vodi. Dejansko je bila torej namenjena v prvi vrsti akcija za takozvano kraško ozemlje, v katerem vaščani morajo po leti ob suši po cele ure daleč po vodo. Ako torej ni deželnemu odboru lahko bilo, s posebnim „ekstratempo“ pospeševati zadevo gledé dobave vode za Staritrng in siliti deželni stavbni urad, izdelati načrte, je deloma tudi povod, ker v prvi vrsti se ne more reči, da je tam grozno pomanjkanje vode. Pojdite na Kras, na Suho krajino, gospôda moja, tam boste videli, da morajo ljudje po tri, štiri ure daleč po vodo, tam se mora reči, da so dejansko to kraji, v katerih so predpogoji dani onega pričetega delovanja za pridobavo pitne vode. Sicer je pa deželni odbor tudi v tem oziru gledé Poljanske doline svojo dolžnost storil. On se je pogodil s projektantom gospodom Hrasky-jem, da izdela natančne projekte, katere izdelavati mu je lahko, ker je vse potrebne predpoizvedbe na lici mesta izvršil in on je stavil ponudbo, da se zaveže do konca decembra lanskega leta izdelati natančen projekt, kakor ga vlada zahteva, kadar določa državno podporo, in sicer do konca decembra proti honorarju 400 gld. Deželni odbor je torej vse storil, ako pa projektant ni držal svoje besede, je to krivda njegova, ne pa krivda deželnega odbora. Ker pa projektant piše, da zato ni stvari izvršil, ker mu deželni odbor zadržuje zaslužen plačilo, moram obžalovati, da je iz njegovega peresa kaj takega prišlo. Kajti gledé Novomeškega vodovoda je on še kot uradnik napravil načrte in mi je drago, gospôda moja, da to lahko izgovorim, da takrat, ko se je prvič razpravljalo o Novomeškem vodovodu, sem bil jaz tisti, ki je rekel: ta projekt bo gotovo dražji, kakor 117.000 gld. in Hrasky je rekel, da je to gotovo skrajna meja in da več ne bo stal. Ko je pa ministerstvo dobilo projekt v pregled in presojo, je bilo toliko pomanjkljivosti in nedostatkov navedlo, da je bilo projekt treba predelavati in mislim, da je Hrasky kot odlični tehnik storil le dolžnost, da je dopolnil svoj operat, katerega je kot uradnik zasnoval. Dosedaj pa tudi

ni dal računa in deželni odbor je moral smatrati, da je gospod profesor Hrasky imel pred očmi „noblesse oblige“, tembolj, ker je deželni odbor videl, da so prvotno na 117.000 gld. proračunjeni troški narastli na 187.000 gld. in če vzamemo še troške vodoppravne, za odkup mlinov itd., bi bil ta projekt tudi na 200.000 gld. prišel. Toliko gledé Novomeškega vodovoda, gledé deželnega dvorca bo pa morebiti tovariš gospod ces. svetnik Murnik lahko pojasnil, zakaj se mu honorar ni izplačal; z eno besedo, jaz mislim, da sem opravičen, da v imenu gospodov tovarišev v deželnem odboru in v imenu prečastitega gospoda deželnega glavarja zavračam sumničenje, kakor da bi deželni odbor ne bil plačal gospodu Hraskemu, kar mu gre. Gledé Vipavskega vodovoda se je bil tudi zavezal, da izvrši projekt do 31. decembra lanskega leta, ker smo vedeli, da bo januarija meseca zasedanje deželnega zbora in navzlic ponovljenim prošnjam ni bilo nič pomagano, in vendar je res važno, da se na podlagi izdelanega operata deželni zbor odloči v stvari. Za to delo je od dežele dobil popolni honorar 1750 gld. ako pa drugih 1750 gld. od vlade oziroma od ministerstva še ni dobil, je to jasno, kajti on je z ministerstvom pogodbo sklenil, da se izplača državni prispevek takrat, kadar bo operat predložen. Takrat ni dvoma, da mu bo ministerstvo še tisto uro pripoznalo dotično nagrado. Zato, mislim, je moja dolžnost, tukaj braniti čast deželnega odbora, da deželni odbor nikakor nima krivde, ako projekt za Staritrng ni tukaj, ampak kriv je le projektant sam, kakor gledé Vipavskega vodovoda. On naj to stori, kar je obljubil in kar je z ministerstvom pogodil in potem, kadar predloži operat, bo dobil od ministerstva operat plačan. Dokler pa ni natančen operat tukaj, se deželnemu odboru ni mogoče natančno izraziti o celi stvari, upati pa je vsekakor, da bo današnja debata povod, da bo deželni odbor dosegel od projektanta, da svoje delo izvrši; misel pa, katero je izrazil častiti gospod predgovornik, da bi se mu odvzelo izdelovanje načrta, bo jako težko izvršiti. Jaz pa tudi mislim, da odlični mož, kakor je gospod profesor Hrasky, tega ne bo pustil, ampak da bo izvršil, kar je pričel. Vsekako je deželni stavbni urad tako preobložen, da bi se v teku prihodnjih dveh let ne mogel lotiti tega projekta. Ponavljam pa, da to ni mal projekt, ampak po besedah, ki mi jih je gospod Hrasky kot referentu na vprašanje, koliko bo stvar stala, izustil, bo projekt stal najmanj 140.000 gld. Če pa vidimo tukaj 140.000 gld. tam 100.000 gld. in tam zopet 300.000 gld. potem je jasno, gospôda moja, da mora deželni odbor se premisliti, katero delo naj požuri oziroma smatra nujnejšim. Na vsak način se deželni odbor ne bo branil, na sklepe visoke zbornice se ozirati in ako je visoka zbornica prepričana, da je to kraj, na katerega naj se v prvi vrsti ozir jemlje, se bo deželni odbor udal in bo gotovo dotični sklep izvršil.

Deželni glavar:

Gospod poslanec ces. svetnik Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Visoka zbornica! Okolnost, da je častiti gospod poslanec Schweiger prebral neko pismo, katero se mi zdi bolj privatno in ne namenjeno, da bi se tukaj v visokem deželnem zboru prečitalo, mi pa vendar daje povod, da se tudi jaz bavim s to stvarjo, ker se omenja tudi v visokem deželnem zboru že tolikokrat obravnavani deželni dvorec. Predno pa omenjam to, kar se deželnega dvorca tiče, moram pa tudi še nekoliko drugih besed spregovoriti.

Prečastiti gospod poslanec župnik Schweiger je jako lepo govoril in prigovarjal svojim tovarišem, naj bi vendar bržkomogoče tem ljudem pripravili vode in da naj bi se vsa stvar na prvo mesto djala. On pravi, da tam nimajo vode, da morajo ob suši daleč po vodo hoditi in voziti iz brega in v breg, da je deželni zbor priznal važnost in potrebo tega vodovoda in da so zaradi slabe vode že pogostoma se porajale razne bolezni. Priznal je celo, da je deželni odbor, kar se tiče tega vodovoda storil svojo dolžnost, seveda pa misli, da ima tisti list, katerega je Hraskey ljudem pisal, vendarle tudi nekoliko resnice v sebi, tako da se dá iz tega sklepati, da vendar misli, da deželni odbor gledé tega vodovoda ni to storil, kar bi bil moral storiti z ozirom na to, da je deželni zbor priznal važnost tega vodovoda.

Če mi ta govor gospoda poslanca Schweigerja natisnemo ter izbršimo Staritrg in Kolpo in postavimo notri ime kakega drugega kraja, recimo Šenčur ali kak notranjski kraj, je stvar ravno tista. Deželni zbor je priznal važnost že nekaterih vodovodov na Krasu in na Gorenjskem, kjer so tudi že bolezni nastale vsled slabe vode in morajo ljudje pa celo po 3 do 4 ure daleč hoditi po vodo in ne le za-se, ampak tudi za živino, kar je še hujše. Vse to torej velja o raznih vodovodih na raznih krajih naše lepe dežele. Ako bi mi torej konsekventno ravnali in se na vse tiste kraje ozirali, o katerih je deželni zbor priznal, da so vode nujno potrebni, bi morali enake sklepe, kakor ga hoče gospod poslanec Schweiger provzročiti, tudi gledé vseh teh krajev ponoviti. Vsiljuje se pa vprašanje, kje najti tisti urad, ki bi vse to kar najhitreje — z eno besedo — še letos izvršil. Jaz mislim, da bode ta debata in ti razni napadi vendar enkrat vzdramili deželni odbor, da bo z odkritim poročilom prišel pred deželni zbor, da vse tisto, kar se je v enem letu ali v teku let v deželnem zboru gledé vodovodov sklenilo, deželni stavbni urad ne more izvršiti, da je to popolnoma nemogoče, in da se mora, ako se hoče, da se vse to hitro izvrši, inženirstvo pri deželnem stavbnem uradu ne podvojiti, ampak potrojiti ali početvoriti. To pa bi zopet provzročilo večje troške in sprijazniti bi se morali s tem, da moramo, ako naj se vse tisto hitro izvrši, kar hoče deželni zbor in vsak poslanec, pomnožiti doklado. Kadar pa pridemo s tem, da rečemo: dovolili ste to in to, sedaj pa morate tudi konsekvenco prevzeti in povišati priklado, takrat pa pravite, kakor da bi bili vsi eni in tisti: povišanja priklade pa ne moremo dovoliti. Če se reče, to in to in to, kar

se je v deželnem zboru sklenilo, naredite, to ni zadosti, ampak za to je treba denarja in mora se izpolniti konsekvenca ter povišati priklada.

Jaz bi torej z ozirom na to, kar je častiti gospod poslanec in deželni odbornik Povše omenil, priporočal, da gospodje poslanci ne glasujejo za navsvet gospoda župnika Schweigerja, kajti če bi se njegov predlog sprejel, moral bi marsikateri že zagotavljeni vodovod zaostati, kajti o tem sem popolnoma preverjen, da gospodje niso za to, da bi se zaradi vodovodov in cestâ inženirstvo pri deželnem odboru pomnožilo, in ker sem popolnoma preverjen, da gospodje ne bodo glasovali za to, da bi se priklada povišala, torej se ta stvar ne more izvršiti takrat, kakor si gospod poslanec Schweiger želi. Kar se pa tiče očitanja, o katerem bi bil sodil, da bi bilo boljše, da bi se ne bilo slišalo v javni seji, pa moram omeniti, da sem v lanskem zasedanju, če se ne motim, na interpelacijo gospoda poslanca dr. Papeža odgovoril, da bo Hraskey celi operat, katerega je imel izvršiti kot deželni inženir — ne kot profesor na visoki tehnični šoli v Pragi — poslal — ne vem, ali je stalo v telegramu: v štirinajstih dneh, ali do konca meseca januarija, da ga bomo pa na vsak način imeli meseca februarija v rokah. To se pa ni zgodilo, tudi ne pozneje, in šele v počitnicah sem imel priliko z g. Hraskey-jem govoriti. Razložil sem mu svoje sitno stanje gledé zgradbe deželnega dvorca, ker je on že vse naredil in bi bil torej vendarle tudi to lahko izvršil, namreč popis cele zgradbe in troškovnik. On je obljubil, da bo to brž naredil, in potem je — v Ljubljani še — tudi res nekaj naredil, pa bržkone z nepopolnoma izurjenimi močmi, kajti ko se je stvar v stavbnem uradu pregledala, ni bila taka, da bi se bila mogla rabiti, ker je bil načrt v marsičem pomanjkljiv in se je našlo, da je marsikaj izpuščenega in da bi bil prevdarek moral za blizu 30.000 gld. višji biti, kakor ga je g. Hraskey sestavil. Deželni odbor je bil sklenil, da bo dal gospodu Hraskey-ju, kar je on računal, ali ko se je to izvedelo, se je ta sklep moral opustiti in se je sklenilo, da se ne izvrši, dokler se ne bo natančno vedelo, koliko je poznejše delo, katero je gospod Hraskey kot profesor napravil, vredno. To pa danes še ni dognano in zato tudi deželni odbor g. Hraskega želji ni mogel ustreči. Brž ko bo stvar dognana, kar se pa mora seveda zgoditi po stavbnem uradu, se bo tudi tej želji ustreglo in se bo gospodu Hraskey-ju izplačalo, akoravno bi bil svoje delo lahko popolnoma izvršil še kot deželni inženir, in bi bil v tem slučaju že tedaj, še predno je odšel na svoje novo mesto, dobil svojo nagrado, kajti le o nagradi je govor, kakoršne se izplačujejo vsakemu inženirju za taka dela. Mislim torej, da sem postopanje deželnega odbora opravičil in prosim, da se to na znanje vzame.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Gospod poslanec Pfeifer ima besedo.

Poslanec Pfeifer:

Visoki zbor! Gledé ovire, zaradi katere je — kakor je gospod predgovornik naglašal — obtičala ta vodovodna zadeva, se jaz ne bom spuščal v daljšo razpravo, ker so to stvar že gospodje predgovorniki pojasnili. Jaz sem se k besedi oglasil samo zato, da izrečem, da se pridružujem prošnji županstva občine Staritrge za preskrbovanje z dobro pitno vodo kot njen zastopnik v državnem zboru. Prva dva govornika sta naglašala neizogibno potrebo vodovoda za ondotne kraje iz zdravstvenih in gospodarskih ozirov. Jaz temu tudi pritrdim in ne bom ponavljal, kar sta gospoda predgovornika že povedala. Če so v prejšnjih časih hodili prebivalci ondotne občine v Črnomelj, Semič, Kočevje, nahajali so tam tudi slabo vodo. Dokler torej tam še ni bilo vodovodov, so se nekoliko tolažili s tem, da niso sami, ki imajo slabo vodo, ampak sedaj pa, ko so imenovani sosedje preskrbljeni z zdravim pitno vodo, je prizadevanje občine Staritrge še bolj umestno, utemeljeno in pereče postalo. Zato bom pa jaz to prizadevanje toliko časa podpiral — če bo treba v državnem zboru, — da bo ta prošnja uslišana. Sicer pa glasujem za nasvet, kakor sta ga stavila gospod poročevalec in gospod poslanec Schweiger.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, — gospod poročevalec?

Poročevalec dr. Papež:

Iz odgovora prečastitega gospoda poslanca in referenta v deželnem odboru Povšeta je razvideti v občje potrdilo onih podatkov, katere sem jaz navajal, namreč, da ni deželni odbor kriv temu, da se je ta stvar od l. 1894. naprej zavlekla, namreč do zadene krivda deželnega hidrotehnika, ki je bil takrat imel nalog, izdelati dotične načrte. To, kar najbolj govori proti hitri rešitvi te zadeve, je žalibog to, kar nimamo v aktih in kar smo slišali od gospoda referenta v deželnem odboru, namreč da je baje gospod Hrasky rekel, da bo izdelanje vseh teh vodovodov v Poljanski dolini stalo najbrž 140.000 gld. in sicer je to stvar, katera mora pri vsakem provzročiti velike skrbi v prvi vrsti zato, ker je po navadi Hraskyjevi bila vsaka svota v prvem prevdarku premajhna. To smo izvedeli pri načrtu vodovoda za Suho Krajino itd. Drugič pa se moramo vendar vprašati, ali bi se dalo pomagati dotičnim prebivalcem s tem, da bi se le deloma kaj izvršilo v preskrbovanje s pitno vodo, „deloma“ pravim zato, ker je v aktu rečeno, da je gospod Hrasky tega mnenja, da se dá izdelati več vodovodov na južnem delu Poljanske doline iz Hriba pri Brezovici. Jaz mislim torej, da bo to cel zistem vodovodov in če bi ti preveč stali, mogoče je, da bo prišel sedanji hidrotehnik na to idejo, da

je treba napraviti kapnice ali vodnjake. Mogoče, da bo prišel na to idejo, kakor Hrasky v Suhi Krajini, da bodo kapnice dobre, samo preveč jih ni dobro napraviti — bojim se tudi, da pozneje zopet pride deželni inženir in se izreče zopet za vodovod in ne za kapnice, kajti to špano so že vlekli pri stavbnem uradu, ampak jaz mislim, da se s to svoto 140.000 gld. ne bomo dali prestrašiti, ker prvič stvari nimamo črno na belem in drugič pa, ker ni proračun preiskan po deželnem hidrotehniku sedanjem, ki je pokazal, da zna cenejše proračune delati, in potem ne preostaje drugega, kakor upanje, da se bo morebiti kak palijativ našel za tisti kraj, ki največ trpi zaradi pomanjkanja pitne vode.

Kar se tiče prvega odstavka predloga gospoda poslanca Schweigerja: „Visoka zbornica skleni: Zgradba vodovoda v Starem Trgu pri Poljanah se prizna nujno potrebnim“, jaz mislim, da se proti temu delu resolucije nobeden ne more izreči, kajti to se je že večkrat izreklo, posebno predlansko leto, ko sem imel čast v imenu finančnega odseka priporočati visokemu deželnemu zboru, da naj se izreče za kraje na kraških tleh in takrat se je visoka zbornica izrekla za celo vrsto takih krajev. Jaz bi torej priporočal gospodu poslancu Schweigerju, če bi on predlagal k svoji prvi resoluciji, da se posebej o njej glasuje, kar se pa tiče poznejšega stavka, namreč: „Deželnemu odboru se naroča, da se pri zgradbi vodovodov v prvi vrsti ozira na ta vodovod in njega izvršitev pospešuje kar in kolikor mogoče hitro“, je to seveda nekak prejudic za vrsto, če je že kaka vrsta določena pri deželnem odboru, kako se ima prijeti v roke eno ali drugo delo, da se prične izdelovanje enega ali drugega vodovoda in zato, ker bi se ta vrsta preobrnila z njegovim predlogom v tem zmyslu, da bi se potem, če bi se to sprejelo, morala stvar za Staritrge najprej izvršiti, zato mislim, da jaz ne morem priporočati, da bi se ta predlog sprejel. Priporočam torej, da naj gospod poslanec Schweiger predlaga, da se prvi stavek njegove resolucije dá v posebno glasovanje, drugi stavek pa v drugo posebno glasovanje, ali naj ga pa umakne.

Deželni glavar:

Gospod poslanec župnik Schweiger ima besedo.

Poslanec Schweiger:

Po tem pojasnilu bo stvar taka: Vzdržujem prvi oddelek svoje resolucije, ki se glasi „zgradba vodovoda v Starem Trgu pri Poljanah se prizna nujno potrebnim“, drugi oddelek pa umaknem (Klici: — Ruťe: „Dobro, dobro!“)

Deželni glavar:

Ker ta predlog ne nadomestuje predloga finančnega odseka, se mora na vsaki način glasovati o predlogu finančnega odseka, in predlog gospoda poslanca župnika Schweigerja je smatrati potem kot dodatni

predlog, da se reče, da je to nujno potrebno, zakaj samo s tem predlogom ne more deželni odbor ničesar storiti. Torej menim, da se sedaj glasuje najprej o predlogu finančnega odseka in sicer se ta predlog glasi:

„Gledé na to, da je glasom kemične analize g. profesorja Belar-ja z dné 5. novembra 1897 voda v Poljanski dolini poleg Staregatrga okr. Črnomelj in sicer voda v potoku pri Dolu prav dobra pitna voda in z ozirom na to, da vse strokovne podatke v zadevi dotičnega vodovoda ima baje vže nabrane gosp. prof. Hrasky v Pragi, nadalje z ozirom na to, da se je njemu obljubilo plačilo 400 gld. za bržčasno izdelovanje načrta in duplo, proračun in tehniška poročila za ta vodovod, se deželnemu odboru naroča, da potrebno ukrene, da se le-ti operati še letos pošljejo deželnemu odboru v nadaljno uradovanje.“

Ta predlog pride torej najprej na glasovanje in prosim gospode poslance, ki hočejo zanj glasovati, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj pride na glasovanje dodatni predlog gospoda poslanca župnika Schweigerja: „zgradba vodovoda v Staremtrgu pri Poljanah se prizna nujno potrebnim.“

Gospodje, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog nima večine; s tem je torej ta točka rešena.

Daljna točka je:

a) Franc Pirkerja v Ribnici za doplačilo povodom zgradbe ceste Sodražica-Loški potok.

d) des Franz Pirker in Reifnitz um Bewilligung einer Entschädigung anlässlich des Straßenbaues Soderschitz-Lasferbach.

Poročevalec dr. Papež.

Franc Pirker iz Ribnice št. 31. je vložil „Bittgesuch um eine Unterstüßung“. V tej prošnji prosi, da bi se mu doplačalo nekaj zato, ker je pri izdelovanju znane ceste imel baje izgubo. On pravi v prošnji, da je 2000 m³ kamna in 1000 m³ prsti bilo več za prevažati, kakor je bilo v proračunu zaračunjeno in da je vsled tega 5136 gld. izgube imel. Iz podaktov je razvideti, da to podjetje ni bilo podjetje deželnega odbora, marveč cestnega odbora ribniškega in da je deželni odbor na neko poprejšnjo prošnjo že odklonil dotični zahtevek za doplačanje, ker je vsakega podjetnika lastna skrb, če je pri njegovem podjetju kaj dobička ali izgube. Ob enem je razvideti, da je cestni odbor ribniški v neki seji pač pri-trdil, da ima Pirker nekaj izgube, pa ne 5136 gld.,

kakor on pravi, ampak 2135 gld. in da bo cestni odbor na to delal, ker je sam v denarnih zadregah, da bo izposloval pri višjih oblastih kaj podpore in tam toplo priporočal dotično prošnjo. V kolikor se tiče deželnega zbora oziroma prošnje Pirkerja na deželni zbor, je finančni odsek pri obravnavanju te prošnje bil tega mnenja, da se tej prošnji nikakor ne more ugoditi in v imenu finančnega odseka torej predlagam: „Preko te prošnje preide se na dnevni red.“

Deželni glavar:

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje, ki pritrjujejo predlogu finančnega odseka, izvolijo obsedeti. (Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Daljna točka je:

7. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji županstva v Starem trgu pri Poljanah za trasiranje okrajne ceste od Starega trga do Kolpe po deželnem inženirju.

7. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses über die Petition des Gemeindeamtes Altenmarkt bei Pölland um Tracierung der Bezirksstraße von Altenmarkt bis zur Kulpfa durch einen Landesingenieur.

Poročevalec Jelovšek:

V XII. seji dné 11. februvarja 1895 odstopil je visoki deželni odbor prošnjo županstva v Starem trgu in prošnjo okrajnega cestnega odbora v Črnomlju za napravo ceste iz Starega trga do broda ob Kolpi, deželnemu odboru v primerno rešitev.

Županstvo, ki čaka težko napravo te ceste, najelo je nekega Kolačina, ki je bil sicer nekaj geometer, da njim napravi načrt in troškovnik, za kar so imeli stroškov 136 gld. Vsled prošnje imenovane županstva, da naj deželni odbor pregleda to cesto, prišel je deželni inženir gospod Klinar na lice mesta, kateri je konstatal, da je načrt tako slabo narejen, da sploh ni za rabo.

Ker je imela presoja omenjenega projekta tak izid, prosilo je županstvo, naj bi deželni odbor dal izdelati nov projekt po kakem uradnem tehniku. Ker dežela ni imela v tem času na razpolago nobene inženirja, ni mogla spolniti te prošnje.

Županstvo, prisiljeno po nujni potrebi te ceste, obrača se zopet s prošnjo do visokega deželnega zbora, da naroči deželnemu odboru, da odpošlje isti prej ko mogoče v Stari trg svojega inženirja.

Prošnja se utemeljuje s tem, da bi vezala dve sosedni občini Stari trg in občino Badence. To cesto rabile bi vasi Stari trg, Kot, Prelesje, Deskova, Kovače, Mošile, Badence, Spodnje, Zgornje in Srednje

Sodevce, Dečina, Dolenje, Zgornje in Srednje Badońce. Koristila bi tudi Hrvatom, ki hodijo na sejme v Črnomelj.

Sedanja kozja pot ima 30% padca in je tako-rekoč nerabljiva za vožnjo. Po novi cesti bi se prevaževalo obilo lesa, kmetijskih pridelkov itd. Ta pot bi bila tudi velikega stratezičnega pomena in bi zelo veliko koristila vsem petnajsterim prej naštetim vasesm. Jaz sem torej preverjen, da je potrebna in jo najtopleje priporočam deželnemu odboru. Gospod poslanec Schweiger je vže danes popisal, kako slaba cesta da je in da morajo po tej slabi cesti voziti iz Kolpe vodo 300 metrov visoko. Koliko pa se dá najedenkrat po takej cesti peljati, to nam je povedal tudi ta gospod.

Upravni odsek predlaga :

„Deželni zbor skleni:

Prošnja županstva Starega trga pri Poljanah da bi deželni odbor poslal na lice mesta svojega inženirja, se izroči deželnemu odboru, da potrebno ukrene.“

Deželni glavar.

Želi kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, prosim glasovati. Gospodje poslanci, ki pritrjujejo predlogu upravnega odseka, izvolijo obseti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Na vrsto pride točka:

8. Ustno poročilo upravnega odseka z načrtom zakona o razlastitvi za napravo in obrat električnih daljnovodov (k pri-logi 29).

8. Mündlicher Bericht des Verwaltungsausschusses unter Vorlage eines Gesetzentwurfes, betreffend die Enteignung zum Zwecke der Herstellung und des Betriebes von elektrischen Fernleitungen (zur Beilage 29).

Berichterstatter **Ulm** :

Hohes Haus! Dem Auftrage, welchen der hohe Landtag in der Sitzung vom 24. Februar 1898 gegeben hat, dahingehend, einen Gesetzentwurf betreffend die Enteignung zum Zwecke der Herstellung und des Betriebes von elektrischen Fernleitungen vorzulegen, ist der Landesauschuss nachgekommen und hat einen Bericht und gleichzeitig einen diesbezüglichen Gesetzentwurf in der Beilage Nr. 29 auf den Tisch des hohen Hauses niederlegt. Ich habe die Ehre im Namen des Verwaltungsausschusses über diesen Bericht zu referiren.

Der Bericht des Landesauschusses zerfällt in zwei Theile, u. zw. wird im 1. Theile die Zweckmäßigkeit dieses Gesetzes, im 2. Theile die Kompetenzfrage behandelt.

Was nun den 1. Theil betrifft, so unterliegt es seit der Erlassung des Reichgesetzes vom 30. Mai 1869, R. G. Bl. Nr. 93, und im Hinblick auf das Landesgesetz vom 15. Mai 1872 keinem Zweifel, dass die Elektrotechnik einen großen und gedeihlichen Aufschwung genommen hat. Dass dies mit großer Freude zu begrüßen und für unsere Volkswirtschaft, für deren fortschrittliche Entwicklung wir stets Sorge tragen müssen, von weitgehender Bedeutung ist, geht aus dem Berichte des Landesauschusses klar hervor und ergibt sich durch Schaffung dieses Gesetzes die Möglichkeit, unsere Wasserkräfte nicht nur zu Beleuchtungszwecken, sondern ganz besonders zur elektrischen Kraftübertragung vollends auszunützen.

Dass viele Wasserkräfte im Lande Krain heute noch brachliegen, muss ich zu meinem Bedauern constatiren und wäre dies jedenfalls nicht der Fall, wenn die Elektrotechnik zur Zeit jener Gesetzgebung auf der hohen Stufe gestanden wäre, die sie heute erreicht hat.

Nachdem uns das Wohl des ganzen Landes, mithin nicht nur des Montanwesens und der Großindustriellen, sondern auch ganz besonders das Wohl der Kleinindustriellen und des Gewerbes am Herzen liegt, so begrüßen wir die geplante Gesetzesergänzung umsomehr, weil sich dadurch den Letzteren eine neue billige Kraft durch Anbringung von Elektromotoren und durch den elektrischen Strom erschließt, wodurch ihnen die Möglichkeit geboten wird, mit der sie arg bedrängenden Concurrenz leichter Schritt zu halten.

Keinem Zweifel unterliegt es auch, dass durch solche Fernleitungen, seien sie ober- oder unterirdisch, die Grundbesitzer weniger belastet werden, als dies durch Minusale oder andere Wasserleitungsanlagen der Fall ist.

Noch weitgehender ist die Completierung dieses Gesetzes dadurch, dass nicht nur neue Unternehmungen entstehen, sondern auch manche fremde Industrielle in unserem Lande sich ansässig machen würden, wodurch das Land an Wohlstand nur gewinnen kann.

Betreffend den zweiten Theil des Landesauschussesberichtes handelt es sich darum, ob der hohe Landtag über diese Completierung beschließen kann oder nicht, ohne aus dem Rahmen des Reichgesetzes vom 30. Mai 1869, R. G. Bl. Nr. 93, zu treten.

Im § 15 dieses Gesetzes sind Zwangsverwittuten, um die nutzbringende Verwendung des Wassers zu fördern, eingeräumt, jedoch bezieht sich dieses Gesetz nur auf das Wasser, welches über fremden Grund und Boden geleitet werden kann.

Nachdem es sich hier um elektrische Fernleitungen durch Wasserkraft, also das Landesculturwesen fördernde Bestimmungen handelt, bei welchen auf diesem Gebiete den Landtagen die volle Gesetzgebungsgewalt eingeräumt ist, so ist, glaube ich, der Landtag competent, eine diesbezügliche Ergänzung zu beschließen.

Es ist auch kein Zweifel, dass, wenn zu jener Zeit die Elektrotechnik auf dieser Höhe gestanden wäre, der Gesetzgeber dieselbe in das Gesetz eingezogen hätte; denn es handelt sich im engeren Sinne um nichts anderes, als dass statt des Wassers die in elektrische Kraft umgewandelte Wasserkraft über fremde Grundstücke geleitet wird.

Es kann daher gewiss nicht gegen den § 15 des Reichgesetzes vom 30. Mai 1869, Nr. 93, verstößen, wenn

der hohe Landtag im Verwaltungswege Maßregeln beschließt, um die nutzbringende Verwendungs des Wassers zu fördern; denn es handelt sich um kein neue Grundzüge schaffendes Gesetz, sondern lediglich um eine den hentigen Zeitverhältnissen angepasste Vervollständigung der geltenden Bestimmungen, daher ausschließlich um eine Ergänzung des bestehenden Landesgesetzes.

Ich stelle daher im Namen des Verwaltungsausschusses den Antrag:

(bere: — liest:)

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Dem beiliegenden Gesetzentwurf wird die verfassungsmäßige Zustimmung ertheilt.

2. Der Landesauschuss wird beauftragt, für den angenommenen Gesetzentwurf die Allerhöchste Sanction zu erwirken.“

Außerdem hat der Verwaltungsausschuss mit Rücksicht auf die Ausführungen seiner Excellenz des Herrn Landespräsidenten, die derselbe im Ausschusse zum Ausdruck brachte, folgende Resolution beschlossen

(bere: — liest:)

„Falls die kaiserlich königliche Regierung wider Erwarten auf dem Standpunkte, dass die vorliegende Wasserrechtsangelegenheit durch die Landesgesetzgebung nicht geregelt werden dürfe, beharrt, wird hochderselben auf das Allernachdrücklichste nahe gelegt, diese Angelegenheit im Wege der Reichsgesetzgebung der gebedlichsten und baldigsten Erledigung zuführen zu wollen.“

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Gospod deželni predsednik ima besedo.

K. k. Landespräsident Excellenz Freiherr v. Hein:

Hoher Landtag! Es sei mir gestattet, gegenüber den Ausführungen des Herrn Referenten den Standpunkt zu präzisieren und zu begründen, welchen die Regierung gegenüber dem vorliegenden Gesetzentwurf einnimmt, und insbesondere jene Momente hervorzuheben, welche es der Regierung unmöglich machen, diesem Gesetzentwurf die Zustimmung zu ertheilen, nachdem die Kompetenzfrage, welche im Berichte des Landesauschusses bereits in Erörterung gezogen und als zweifelhaft hingestellt wurde, sich eigentlich als eine zweifelhafte nicht mehr darstellt, sondern bei genauer Betrachtung der Bestimmungen sich in der Weise löst, dass hier nicht die Kompetenz der Landesgesetzgebung, sondern die der Reichsgesetzgebung eintritt.

§ 15 lit. b des Reichsgesetzes von 30. Mai 1869, Reichsgesetzblatt Nr. 93, normirt auch für jene Fälle, in welchen die Bestimmungen des § 365 des a. b. Gb. Enteignungsrechte zugestehen, also weitergehend als dieser Paragraph des bürgerlichen Gesetzbuches die Möglichkeit der Begründung von Zwangservituten und der Enteignung von Grund und Boden zum Zwecke der Herstellung von Wasserleitungen und der zu diesen Leitungen erforderlichen Werke und Anlagen. Es ist daher die Bestimmung des

§ 15 des erwähnten Reichsgesetzes mit Rücksicht auf den Artikel V des Staatsgrundgesetzes vom 21. December 1867 und die grundlegende Bestimmung für die Enteignung des § 365 a. b. Gb. als eine Ausnahmsbestimmung anzusehen und infolge dessen nicht extensiv, sondern strict zu interpretiren. Hieraus ergibt sich aber, dass die Enteignung zu Gunsten von Wasserleitungen allerdings als zulässig erklärt wurde, daraus aber keineswegs gefolgert werden kann, dass die Zulässigkeit dieser Expropriation auch zu Gunsten anderer Leitungen aus dieser Gesetzesstelle abgeleitet werden dürfe, und um dergleichen andere Leitungen handelt es sich im vorliegenden Gesetzentwurf. Nicht mehr die Weiterleitung des Wassers, sondern die Uebertragung einer elektrischen Kraft ist der Gegenstand dieses Gesetzentwurfes. Infolge dessen muss die Regierung auf dem Standpunkte stehen, dass die Zuerkennung des Enteignungsrechtes für die letzt erwähnten Leitungsanlagen über den im § 15 lit. b des Reichswasserrechtsgesetzes festgestellten Rahmen hinausgeht, und daher nur im Wege eines Reichsgesetzes statuiert werden kann.

Aber auch abgesehen hievon ist es wohl klar, dass die vorliegende Frage auf Grund des Wasserrechtsgesetzes und im Rahmen der diesbezüglichen Gesetzgebung überhaupt nicht gelöst werden kann, weil, wie auch der Herr Berichterstatter zugestehen muss, es sich nicht um Weiterleitung des Wassers selbst handelt, sondern um ganz etwas anderes, um die Weiterleitung eines durch die Wasserkraft gewonnenen Productes

Der Herr Berichterstatter hat heute selbst erklärt, dass statt des Wassers die in elektrische Kraft umgewandelte Wasserkraft weitergeleitet werden soll, also ein durch Wasserkraft erzeugtes Product. Es kann daher durchaus nicht mehr zweifelhaft erscheinen, dass die Frage, die hier in Verhandlung kommt, im Rahmen des Wasserrechtsgesetzes, also auf Grund der Landesgesetzgebung nicht gelöst werden kann. Ich muss demnach erklären, dass die Regierung der Anschauung ist, der vorliegende Gesetzentwurf überschreite die Kompetenz des Landtages und die Regelung der gewiss sehr wichtigen Frage gehöre in die Kompetenz der Reichsgesetzgebung.

Gleichzeitig möchte ich aber beifügen, dass die Regierung die Frage der elektrischen Fernleitungen und insbesondere auch die Einräumung des Expropriationsrechtes für diese Zwecke bereits seit längerer Zeit in ernstliche Erwägung gezogen hat, und dass zu hoffen ist, dass bei der großen Wichtigkeit, welche der immer mehr fortschreitenden Elektrotechnik unbedingt innewohnt, im Wege der Reichsgesetzgebung alle derzeit bestehenden Uebelstände werden beseitigt werden.

In diesem Sinne, glaube ich, wird die Regierung der in zweiter Linie beantragten Resolution gewiss die größte Beachtung schenken und bestrebt sein, den Wünschen des hohen Landtages im Wege der Reichsgesetzgebung gerecht zu werden.

Ich bitte also im Namen der Regierung, über diesen Gesetzentwurf, dem die Regierung principiell entgegen treten muss, nicht in die Specialdebatte einzugehen, verbinde aber damit die Zusicherung, dass die Regierung gewiss der vorgeschlagenen Resolution die gebührende Beachtung und Würdigung schenken wird.

Deželni glavar :

Želi še kdo besede o splošni razpravi?
(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)
Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Berichterstatter Ullm :

Nach den Ausführungen Seiner Excellenz des Herrn Landespräsidenten hätte der vorliegende Gesetzentwurf leider keine Aussicht, die Allerhöchste Sanction zu erlangen, da die hohe Regierung der Ansicht ist, daß diese Gesetzergänzung in die Competenz des Reichsrathes gehört. Ich kann diese Mittheilung nur mit Bedauern zur Kenntniß nehmen, muß aber als Berichterstatter des Verwaltungsausschusses dem hohen Hause empfehlen, in die Specialdebatte einzugehen, indem ich der Hoffnung Ausdruck gebe, daß der von uns angestrebte Zweck durch Annahme des Gesetzes erreicht werden dürfte.

Insbeyondere empfehle ich aber die vorgeschlagene Resolution der Annahme des hohen Hauses, nachdem in derselben die Wünsche vieler Industriellen zum Ausdruck kommen.

Ich bitte also nochmals, in die Specialdebatte einzugehen und beantrage die en bloc-Annahme des Gesetzes.

Deželni glavar :

Glasovati nam je o predlogu gospoda poročevalca, da se prestopi v nadrobno razpravo.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Dalje predlaga gospod poročevalec, da se predležeči zakonski načrt sprejme en bloc.

Gospodje poslanci, ki se strinjajo s tem predlogom, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto in s tem je sprejet prvi predlog upravnega odseka.

Sedaj nam je glasovati o drugem predlogu:

„Deželnemu odboru se naroča, da sprejetemu načrtu izposluje Najvišje potrdilo.“

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Sedaj nam je glasovati še o resoluciji, katero je stavil gospod poročevalec v imenu upravnega odseka.

Gospodje, ki se strinjajo s to resolucijo, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Akoravno se je zakonski načrt sprejel en bloc, treba je po opravljenem redu vendar glasovanja v celoti, in torej prosim gospode, ki pritrjujejo načrtu zakona v celoti, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Načrt zakona je v celoti sprejet in s tem je ta točka dnevnega reda rešena.

Na vrsto pride točka:

9. Priloga 59. **Poročilo upravnega odseka z načrtom zakona, s katerim se prenavlja določilo gledé oproščenja od plačevanja pristojbine za lovske karte** (k prilogi 14.).

9. Beilage 59. **Bericht des Verwaltungsausschusses mit dem Entwurfe eines Gesetzes, betreffend die Abänderung der gesetzlichen Bestimmung über die Befreiung von der Entrichtung der Jagdkartengebühr** (zur Beilage 14.).

Berichterstatter Ullm :

In der Sitzung vom 4. Februar 1897 hat der hohe Landtag folgende vom Finanzausschusse beantragte Resolution angenommen: „Der Landesausschuss wird beauftragt, eine Aenderung des Gesetzes vom 24. Juni 1889 in der nächsten Session zur Vorlage zu bringen, wornach von der Befreiung der Entrichtung der Taxe für Jagdkarten des zum Schutze der Jagdreviere aufgestellten Aufsichtspersonales Abgang genommen werde, dagegen an dasselbe Jagdkarten zu der auf 1 fl. ermäßigten Taxe abgegeben werden; ebenso Jagdgastkarten zu entsprechend ermäßigtem Preise für den Fall eines nicht über acht Tage ausgedehnten Gebrauches derselben gestattet werden; außerdem in Erwägung zu ziehen, wie der Bezug der Jagdkarten bei Zahlung der vollen Taxe möglichst erleichtert werde.“

Die Absicht des Landtages bei Annahme dieser Resolution ging dahin, einerseits Umgehungen des Jagdkartengesetzes, also Umgehungen eines Steuergesetzes zu verhindern, andererseits den Bezug von Jagdkarten seitens der Jagdgäste durch Einführung von Jagdgastkarten conform anderen Ländern einzuführen.

Was den ersten Punkt betrifft, so wissen die Herren aus den jährlichen Ausweisen, daß die Anzahl der unentgeltlichen Jagdkarten d. i. der Jagdkarten für das Jagdschutzpersonale eine unverhältnismäßige ist gegenüber der Anzahl der entgeltlich abgegebenen Karten.

So wurden im Jahre 1897 in Krain unentgeltliche Jagdkarten 1064 Stück, dagegen entgeltliche nur 874 Stück abgegeben.

Dieses Mißverhältnis springt ganz besonders in die Augen, wenn man berücksichtigt, daß nach Ausweis der Bezirkshauptmannschaften Krains über die nöthige Anzahl des Jagd- und Forstschutzpersonales nur circa 800 Heger als nothwendig bezeichnet worden sind, demnach müßten nach der Intention des Jagdkartengesetzes eigentlich nur 800 Heger für unentgeltliche Jagdkarten in Aussicht genommen sein. Thatsächlich werden aber schon durch mehrere

Jahre über 1000 unentgeltliche Jagdkarten abgegeben und im selben Verhältnisse fallen die entgeltlichen Jagdkarten.

Aus dieser Umgehung des Jagdkartengesetzes entspringt dem Lande ein materieller Schaden von jährlich circa 1000 fl.

Woher kommt jedoch die Möglichkeit der Umgehung des Jagdkartengesetzes? Aus dem einfachen Grunde, weil namentlich in Unterfrain sich Jagdgesellschaften bilden, aus welchen ein scheinbar alleiniger Pächter der Behörde vorgeführt wird und derselbe seine Jagdgenossen als Heger nominiert, die somit alle das Bene der unentgeltlichen Karten genießen.

Um dieser Steuerumgehung zu steuern, hat der Landesauschuß, auf die Resolution vom 4. Februar 1897 gestützt, sich bewegen gefühlt, eine Novelle zum bestehenden Jagdkartengesetze in Vorlage zu bringen.

Darnach sollen wie bisher für jede Jagdkarte 6 Kronen entrichtet, für das Jagdaufsichtspersonale aber nicht, wie bisher, unentgeltliche Jagdkarten abgegeben werden, sondern solche mit niedrigerem Tarife, und zwar ist derselbe mit 2 Kronen in Aussicht genommen; dadurch wird verhütet, daß das Jagdkartengesetz, was seinen materiellen Effect betrifft, umgangen wird.

Was nun die Schaffung von Jagdgastkarten betrifft, so führen wir damit nichts Neues ein, sondern treffen eine Vorkehrung, die sich in unseren Nachbarländern bewährt hat und eine vollkommen billige genannt werden kann, indem von dem Gaste, der, um etwaige Jagdausflüge mitzumachen, sich in ein Jagdgebiet begeben hat, doch nicht gefordert werden kann, daß er sich für diese wenigen Tage eine Jahreskarte kauft.

Es wird dadurch, namentlich was Oberfrain betrifft, der Fremdenverkehr mitgefördert.

Der Verwaltungsausschuß hat jedoch einige Abänderungen an dem vom Landesauschuße beantragten Gesetze vorgenommen, und zwar in der Richtung, daß die Jagdgastkarten nicht, wie es in der Vorlage heißt, eine Krone kosten und eine Gültigkeitsdauer von zwei Wochen haben, sondern 2 Kronen mit einer Gültigkeitsdauer von 15 Tagen, wornach nun der § 3 eine dementsprechende Fassung erhält, worüber in der Specialdebatte verhandelt werden soll. Eine zweite Aenderung ist im Artikel II vorgeschlagen, dahingehend, daß das gegenwärtige Gesetz mit 1. Jänner 1900 in Wirksamkeit tritt und sämtliche bisher ausgestellten Jagdkarten mit diesem Tage ihre Gültigkeit verlieren.

Ich stelle daher den Antrag (bere — liest):

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

1. Dem anruhenden Gesetzentwurfe werde die verfassungsmäßige Zustimmung ertheilt.

2. Der Landesauschuß werde beauftragt, dem angenommenen Gesetzentwurfe die Allerhöchste Sanction zu erwirken.“

Ich bitte die Herren, in die Specialdebatte einzugehen.

Deželni glavar:

Otvarjam splošno razpravo.

Der Herr Abgeordnete Luckmann hat das Wort.

Abgeordneter Luckmann:

Hoher Landtag! Ein Wunsch, welchen der hohe Landtag ausgedrückt hat, dahingehend, Erleichterungen bei der Entrichtung dieser Steuer einzuführen, findet im vorliegenden Gesetze keine Berücksichtigung. Ich war zur Zeit des Beschlusses dieses Gesetzes der Ansicht, und bin es nach den seitherigen Erfahrungen auch heute noch, daß das Jagdkartengesetz keinen anderen Zweck hat als den, zu Gunsten des Landesculturfondes eine Luxussteuer einzuführen. Dieser Zweck wird aber in höherem Maße erreicht, wenn man es den Jägern erleichtert die Steuer zu entrichten; dies ist jedoch heute mit vielen Umständen und Schwierigkeiten verbunden. Denken Sie sich einmal, verehrte Herren, Sie werden von einem Freunde zur Jagd eingeladen und Sie kommen am Abende vor der Jagd bei Ihrem Freunde an. Vor Allem fragt er Sie: „Haben Sie eine Jagdkarte?“ Sie entgegnen: „Nein.“

Wie ist diese nun zu bekommen? Da muß man oft weit, z. B. nach Radmannsdorf u. zw. in den Amtsstunden gehen, um die Karte ansuchen, sich entsprechend ausweisen. Da entschließt sich wohl Mancher, vor die Alternative gestellt, entweder der Jagd ferne zu bleiben oder das Gesetz zu umgehen, ohne Karte auf die Jagd zu gehen, da er doch nach der Jagd den Ort sofort wieder verläßt. Würde dagegen die Sache erleichtert und könnten die paar Kronen für den Stempel und die Gebühr ohne Umstände loco entrichtet werden, so würde Jeder gerne die Karte nehmen, um sich keiner Gefahr auszusetzen, da es aber umständlich ist, eine solche Karte zu erlangen, so wird Mancher gewissermaßen gezwungen, das Gesetz zu umgehen.

Ich habe gehofft, der Ausschuß werde in dieser Hinsicht irgend einen Antrag stellen. Nun finde ich aber, trotzdem der Landtag den Wunsch nach Erleichterungen geäußert hat, im Entwurfe nichts als die Bestimmung, daß Jagdkarten von den zuständigen Behörden ausgestellt werden müssen. Wer sind aber die zuständigen Behörden? Sicherlich die Bezirkshauptmannschaften. Die Sache wird so wie bisher bleiben, daß man nämlich nur sehr umständlich zu einer Jagdkarte gelangen kann und oft erst später, als man sie braucht, so daß man an der betreffenden Jagd vielleicht nicht theilnehmen kann.

Ich glaube, es wäre sehr leicht der Sache abzuhelfen, wenn man den Bürgermeistern einige Karten in Commission geben würde, welche dieselben als verrechenbare Drucksorte zu führen und am Ende des Jahres dem Landesauschuße zurückzustellen oder den entfallenden Erlös abzuliefern hätten. In diesem Falle würden die Karten von den Jagdgästen sicherlich gelöst werden.

Diese Aenderung jedoch jetzt in Form eines Antrages sofort zu codificieren, ist nicht leicht möglich. Ich möchte mir deshalb erlauben den Antrag zu stellen:

„Der hohe Landtag wolle beschließen:

Dieser Gesetzentwurf wird an den Verwaltungsausschuß mit der Bitte zurückgewiesen, dem Auftrage des Landtages betreffs Erleichterungen bei der Erlangung von Jagdkarten im Gesetzentwurfe Rechnung zu tragen, sei es durch Ausgabe von Karten an die Bürgermeister gegen Verrechnung oder auf andere praktische Weise.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca Luckmanna, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Der Herr Abgeordnete Ritter v. Langer hat das Wort.

Abgeordneter Ritter v. Langer:

Ich gebe dem Herrn Vorredner zu, daß die Ausgabe von Jagdkarten möglichst erleichtert werden soll, und er hat auch triftige Gründe angeführt, welche es nothwendig erscheinen lassen, das Jagen ohne Jagdkarte zu verhindern. Ich theile auch meine Ansicht, daß es zweckmäßig wäre, zu diesem Behufe an die Gemeinden Jagdkarten hinauszugeben. Es könnte aber vielleicht auch durch einen anderen Modus die vom Herrn Luckmann beantragte Zurückweisung an den Verwaltungsausschuß angeichts des Umstandes, daß wir in der Session bereits vorgeschritten sind, vermieden werden, wenn der Landesauschuß aufgefordert würde, an die Regierung heranzutreten, daß sie im Verordnungswege veranlasse, daß die Bezirkshauptmannschaften einzelne Jagdkarten an die ihnen unterstehenden Gemeindevorstände abgeben, u. zw. in der Weise, daß die Gemeindevorstände die Jagdkarten bei den Bezirkshauptmannschaften kaufen, sie während des Jahres an die Jagdgäste, welche auf einige Tage kommen, abgeben und den Rest am Ende des Jahres zurückstellen, worauf sie den darauf entfallenden Betrag von den Bezirkshauptmannschaften wieder zurück erhielten. Ich glaube, dies ginge ganz gut, ohne das Gesetz zu ändern und ohne daß wir den Gesetzentwurf an den Verwaltungsausschuß zurückschicken.

Ich stelle daher den Antrag (bere — liest):

„Der Landtag wolle beschließen:

Der Landesauschuß wird aufgefordert, sich mit der Regierung ins Einvernehmen zu setzen, auf daß dieselbe die Erleichterung des Bezuges der Jagdkarten im Verordnungswege regelt.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog gospoda poslanca vit. Langerja, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je torej v razpravi.

Želi še kdo besede?

Seine Excellenz der Herr Landespräsident hat das Wort.

K. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein:

Bezüglich des Antrages des Herrn Abgeordneten Ritter von Langer muß ich sogleich erklären, daß im Verordnungswege eine derartige Regelung der jetzt in Discussion stehenden Frage ausgeschlossen ist. Denn nach

dem Landesgesetze vom Jahre 1884, das mir leider nicht zur Hand ist — sonst würde ich den Wortlaut dem hohen Landtage zur Kenntnis bringen — hat die Bezirkshauptmannschaft unmittelbar die Jagdkarte dem betreffenden Jagdkartenwerber auszustellen und ihre Aufgabe ist es, zu prüfen, ob der Betreffende auch jenen gesetzlichen Bestimmungen entspricht, von denen die Ausstellung der Jagdkarten abhängig ist. Es kann also die Bezirkshauptmannschaft den einzelnen Gemeindevorstehern nicht quasi einen Verlag von Jagdkarten übermitteln und auch nicht die Gemeindevorstände beauftragen oder berechtigen, in ihrem Namen dergleichen Karten auszustellen, weil eben das Gesetz von ihr selbst die Prüfung aller jener Umstände verlangt, welche in Erwägung gezogen werden müssen, wenn dem einzelnen Jagdkartenwerber auch wirklich eine Jagdkarte ausgefolgt werden soll. Im Verordnungswege läßt sich diese Frage also nicht regeln. Dies könnte nur in der Weise geschehen, daß eine diesbezügliche Bestimmung des Landesgesetzes vom Jahre 1884 — wenn ich mich recht erinnere, ist es § 8 — einer Modificierung unterzogen würde.

Ich habe leider, wie erwähnt, das Landesgesetz nicht zur Hand, sonst würde ich durch das Verlesen des Wortlautes die Frage sogleich vollkommen klarstellen. Wenn aber der hohe Landtag dem Gedankengange des Herrn Abgeordneten Luckmann folgend und die Argumente des Herrn Abgeordneten Ritter von Langer erwägend sich mit der Idee befreundet, eine Erleichterung bei Ausstellung von Jagdkarten eintreten zu lassen, dann bitte ich entschieden, es möge dies im Wege der Gesetzgebung geschehen, weil wenn auch Landesregierung und Landesauschuß noch so sehr eines Sinnes und eines Herzens sein sollten, sich eine solche Maßregel im Verordnungswege nicht durchführen läßt.

Die Erleichterung in der Ausstellung der Jagdkarten ist jedenfalls ein Moment, welches beim Ertrage des Jagdkartenverkaufes eine gewisse Rolle spielt, und es ließe sich unter Umständen wohl ein geeigneter Modus finden. Ob aber dies im Augenblicke bei der Berathung des hohen Hauses durch eine Einschaltung in dem Gesetzentwurf einen concreten, entsprechenden Ausdruck finden könnte, erscheint mir ebenfals zweifelhaft und müßte wohl der Weg betreten werden, den Herr Abgeordneter Luckmann in seinem Antrage angedeutet hat.

Deželni glavar:

Želi še kdo besede?

Der Herr Abgeordnete Luckmann hat das Wort

Abgeordneter Luckmann:

Seine Excellenz haben erklärt, daß rücksichtlich der Jagdkarten gewisse Vorichten zu beachten sind und daß die Behörden zu prüfen haben, ob der Betreffende berechtigt sei, eine Jagdkarte zu erhalten oder nicht. In dieser Richtung bin ich anderer Ansicht. Ich glaube, wir alle haben seit dem Jahre 1884 die Erfahrung gemacht, daß die Jagdkarten keinen anderen Zweck haben, als eine Luxussteuerentrichtung zu quittieren. Die Jagdkarten berechtigen ja gar nicht zur Jagdausübung in irgend

einem Jagdreviere, auch nicht zum Waffentragen. Ich hätte nicht das geringste Bedenken, wenn auch jeder Wildschütze eine Karte bekommen könnte (veselost — Heiterkeit). Er kann auch diese Steuer haben, wenn er will. Non olet. Warum soll nicht jeder, welcher jagen will, seinen Obolus zu Gunsten des Landes beitragen können? Einen anderen Zweck hat ja die Karte nicht, als den Empfang der Steuer zu quittieren. Der Betroffene erwirbt mit der Karte kein Recht, keine Legitimation, und wenn er auf fremdem Terrain jagt, so ist er trotz der Jagdkarte gerade so strafbar, wie derjenige, welcher dies ohne Jagdkarte thut; zum Waffentragen berechtigt die Karte auch nicht. Da es sich dem Lande nur darum handelt, Geld einzunehmen, glaube ich, wäre es das Beste, die Vorlage an den Verwaltungsausschuss zurückzuweisen. Derselbe wird die Sache jedenfalls gründlicher durchberathen können, als wenn man jetzt im hohen Hause irgend einen Antrag concipieren wollte.

Deželni glavar:

Seine Excellenz der Herr Landespräsident hat das Wort.

k. k. Landespräsident Excellenz Freiherr von Hein :

Die Anschauungen, denen der Herr Abgeordnete Luckmann Ausdruck gegeben hat, nöthigen mich, nochmals auf den Gegenstand zurückzukommen und ihm zu replizieren. Nachdem mir mittlerweile das Landesgesetz vom Jahre 1884, und zwar das Stück Nr. V zugekommen ist, kann ich sofort die diesbezügliche Bestimmung verlesen. In einer Richtung gehört hierher § 8, welcher ausdrücklich sagt:

„Bei Ausstellung einer Jagdkarte ist zu erwägen:“ und jetzt werden sub a) bis g) eine Reihe von Fällen aufgezählt, in welchen die Jagdkarte absolut nicht ausgestellt werden darf. Wenn also die Anschauungen des Herrn Abgeordneten Luckmann irgendwie Berücksichtigung finden sollen, so müßte dieser Paragraph unbedingt geändert werden, dies kann jedoch nur im Gesetzgebungs- und nicht im Verordnungswege geschehen.

Weiter heißt es im § 2 desselben Gesetzes:

(bere: — liest:)

„Zur Ausstellung der Jagdkarte ist die politische Behörde erster Instanz, in deren Amtsgebiet der Bewerber um eine Jagdkarte seinen jeweiligen Aufenthaltsort hat, berufen, und können Jagdkarten auch an fremde, in Krain nicht wohnhafte Personen von vorgenannter Behörde ertheilt werden.“

Den einzelnen Behörden steht nicht das Recht zu, ihre Kompetenz an eine andere Behörde zu übertragen, wenn nicht wieder in einem Gesetze ausdrücklich bestimmt wird, daß es der betreffenden Behörde überlassen ist, eine andere Behörde zur Ausübung der ihr zustehenden Befugnisse zu delegieren. Es wäre also unbedingt nothwendig, das Gesetz in den §§ 2 und 8 abzuändern, wenn den Anschauungen des Herrn Abgeordneten Luckmann beipflichtet werden soll.

Herr Luckmann stellt sich, und da möchte ich seine Anschauungen in merito bekämpfen, auf den rein fisci-

Standpunkt. Ihm ist es lediglich darum zu thun, dem Landesfonde eine größere Einnahme zuzuführen, und um diesen löblichen Zweck zu erreichen, greift er zu dem, wie ich glaube, gefährlichen Mittel, die Jagdkarte jederman auszufolgen, der nur immer den entsprechenden Betrag für den Landesfond erlegen will. Wie gefährlich es aber wäre, diesen Weg zu gehen, das wird am besten klar werden, wenn ich jene Bestimmungen des § 8 des Gesetzes dem hohen Hause in Erinnerung bringe, welche davon sprechen, wenn eine solche Jagdkarte zu verweigern ist.

Dies tritt in erster Linie bei denjenigen ein, welche nicht ihre Berechtigung zur Ausübung der Jagd nachweisen.

In dieser Beziehung nimmt der Herr Abgeordnete Luckmann einen ungemein liberalen Standpunkt ein, er würde sogar die Wildddiebe freudig begrüßen (veselost — Heiterkeit.), wenn sie sich nur bereit erklären würden, eine Jagdkarte zu lösen. Er meint, das hätte keine Konsequenzen. Ich bin entgegengesetzter Meinung. Im praktischen Leben hätte es wohl gewisse Konsequenzen; denn wenn der Wildddieb 3 fl. für die Jagdkarte und 1 fl. für den Stempel entrichtet hätte, so würde er sich gegenüber den Aufsichtsorganen, wenn sie ihn in einem Waldrevier oder auf der Landstraße beanständen, jedenfalls mit einer Jagdkarte legitimieren. Auch wenn ein Wildddieb mit einem Stücke Wild, das er verborgen unter dem Mantel oder in der Tasche trägt, auf einer Landstraße von der Gendarmerie oder irgend einem besetzten Wachorgane kontrolliert wird, so wird er unbedingt die Jagdkarte vorweisen und schwer zu beanständen sein, weil über die Provenienz des Wildes, welches er trägt, man ihn kaum zu irgend einer Auskunft wird verhalten können. Man wird sich lediglich damit begnügen müssen, sein Nationale aufzunehmen und inzwischen wird er sammt dem Wilde das Weite suchen.

Der zweite Punkt, der im § 8 betreffs der Verweigerung der Jagdkarte erwähnt wird, bezieht sich darauf, daß Minderjährigen eine Jagdkarte nicht ausgestellt werden soll, wenn nicht die Väter ihre Zustimmung geben. Auch dies, glaube ich, ist eine sehr gute Vorsichtsmaßregel, indem auch der väterlichen Gewalt eine gewisse Rechnung getragen wird und nicht der erstbeste Bursche zur Behörde um eine Jagdkarte kommen kann. Es wäre gewiß nicht zweckmäßig, wenn die Behörde auch einem Minderjährigen die Karte gegen den Willen der Eltern ausfolgen müßte.

Es heißt weiter im § 8:

(bere: — liest:)

„Den im Taglohne stehenden Arbeitern und den aus wohlthätigen Anstalten oder aus Gemeindemitteln unterstützten Armen.“

Ich glaube, diese Bestimmung spricht so deutlich für sich selbst, daß ich es mir erlassen kann, dieselbe noch besonders zu vertheidigen.

Ferner kann die Jagdkarte verweigert werden den „Geisteskranken und Trunkenbolden.“

Ich glaube, selbst der Herr Abgeordnete Luckmann wird zugestehen, daß es denn doch sehr zweckmäßig ist, solchen Leuten eine Jagdkarte nicht auszustellen (Poslanec

Luckmann:—Abgeordneter Luckmann: „Würde auch nicht schaden.“ — Veselost. — Heiterkeit.)

Das gleiche gilt bezüglich jener Personen, welche ein Eigenthumsdelict begangen haben, nach deren Abstrafung ein Zeitraum von fünf Jahren noch nicht verfloffen ist.

In dieser Hinsicht gebe ich es auf, den Herrn Luckmann zu befehlen, da ich mich gegenüber seinen Ausführungen bezüglich der Wildddiebe in einem solchen Gegenfaze befinde, daß ich lediglich an die Einsicht des hohen Hauses appellieren muß.

In lit. f) ist endlich vorgesehen die Verweigerung der Ausstellung einer Jagdkarte an Leute, welche wegen Vergehens gegen die Sicherheit des Lebens bereits einmal zur Abstrafung gekommen sind.

Auch da halte ich es unbedingt für sehr zweckmäßig, den Bestimmungen des Waffenpatentes gleichzeitig Rechnung zu tragen, um solchen Personen, welche durch leichtsinnige Gebarung mit Feuerwaffen oder sonst sich der Gefährdung eines Menschenlebens schuldig gemacht haben, die Ausübung der Jagd durch Verweigerung der Jagdkarte unmöglich zu machen; denn nirgends ist es so gefährlich mit leichtsinnigen Individuen in eine nähere, mitunter unfreundliche Berührung zu kommen, als auf der Jagd, den dort ist vor allem die Möglichkeit geboten, durch unvorsichtige Hantirung mit dem Feuerwaffe den nächsten Jäger oder einen unschuldigen Treiber um das Leben zu bringen oder körperlich schwer zu beschädigen.

Endlich ist noch in lit. g) bestimmt, daß denjenigen eine solche Karte nicht ausfolgt werden darf, welche sich einer absichtlichen Uebertretung des Wildschongesetzes schuldig gemacht haben oder wegen Uebertretung dieses Gesetzes wiederholt abgestraft wurden.

Auch dies ist eine Bestimmung, die einer Vertheidigung nicht bedarf. Bezüglich dieser Bestimmung wird auch Herr Luckmann wenigstens mit sich reden lassen und den Standpunkt, der rein auf Vermehrung der Einnahmen gerichtet ist, vielleicht in Einklang bringen mit gewissen gesunden Grundsätzen, welche bisher immer der Gesetzgebung zu Grunde gelegt worden sind.

Ich wiederhole nochmals und glaube die Herren überzeugt zu haben, daß im Verordnungswege eine Aenderung der gegenwärtigen Gebarung mit den Jagdkarten nicht eintreten kann.

Landeshauptmann:

Der Herr Abgeordnete Ritter von Langer hat das Wort.

Abgeordneter Ritter von Langer:

Da der Herr Regierungsvertreter erklärt hat, daß es zufolge den gesetzlichen Bestimmungen nicht möglich sei, im Verordnungswege eine Verfügung zu treffen, so ziehe ich meinen Antrag, wonach der Landesanschuß beauftragt werden sollte, mit der Regierung sich diesbezüglich ins Einvernehmen zu setzen, zurück.

In Anbetracht der vorgedrückten Stunde jedoch und mit Rücksicht darauf, daß Nachmittag verschiedene Ausschüsse ziemlich früh zusammentreten, möchte ich mir er-

lauben den Antrag zu stellen, daß die Verhandlung abgebrochen und in der nächsten Sitzung fortgesetzt werde. (Ugovor. — Widerspruch.)

Deželni glavar:

Jaz mislim, da naj bi se splošna razprava sedaj končala, in nadrobna razprava se potem lahko v prihodnji seji nadaljuje, če bo sploh prišlo do nadrobne razprave, ker se gre v prvi vrsti za to, ali se ima stvar vrniti upravnemu odseku, ali ne.

Abgeordneter Luckmann:

Ich bitte ums Wort zu einer faktischen Berichtigung.

Landeshauptmann:

Der Herr Abgeordnete Luckmann hat das Wort zu einer faktischen Berichtigung.

Abgeordneter Luckmann:

Ich erlaube mir zu einer faktischen Berichtigung das Wort zu ergreifen, nachdem ich bereits zweimal in dieser Sache gesprochen habe, welche nicht im Verhältnisse zu der langen Debatte steht, die sich darüber entsponnen hat. Ich möchte blos berichtend bemerken, daß die Jagdkarte weder zur Ausübung der Jagd, noch zum Waffentragen berechtigt, sondern nichts ist, als eine Quittung über die Gebühr oder Luxussteuer von 3 oder 1 Gulden und dem entfallenden Stempel. Den Uebelständen, die Seine Excellenz der Herr Landespräsident angeführt hat, kann die Regierung vollständig vorbeugen durch strengere Handhabung des Waffenpatentes. Der Waffenpass ist ja die Hauptsache. Es kann einer zehn Jagdkarten nehmen, deshalb darf er doch keine Waffen tragen, wenn es die politische Behörde nicht erlaubt. Die Jagdkarte an und für sich hat gar keinen Zweck, als den einer Steuerquittung und kann deren Ausfolgung an Jedermann keinen Schaden anrichten. Die Vorschriften des § 8, welche Se. Excellenz der Herr Landespräsident uns vorgelesen hat, sind ein Grund mehr, die ganze Vorlage an den Ausschuß zurückzuweisen, damit er angemessene Aenderungen des Gesetzes vornehme, eventuell überflüssige Vorschriften des Gesetzes beseitige, welche nur als Decorum für eine neue Steuer gedient haben, deren Nutzen für die Jagd seinerzeit behauptet wurde. Seit dem Jahre 1884 sehen wir jedoch, daß dieser Nutzen gleich Null ist. Es hat sich seit der Einführung des Gesetzes bezüglich der Jagdausübung nichts geändert, als daß eine Steuer dafür eingeführt wurde, welche wir ja beibehalten und deren Entrichtung wir erleichtern wollen. Alles andere, was Seine Excellenz vorgebracht hat, läßt sich leicht durch eine strengere Ausübung des Waffenpatentes erreichen.

Mit einer Einladung zur Jagd kann sich leicht Jedermann ausweisen und dann eine Jagdkarte erwerben, wenn es nicht möglich ist, zu erheben, wo ein etwa Ver-

dächtiger ein Wild erlegt hat, in dessen Besitze er sich befindet, so bleibt es sich gleich, ob derselbe eine Jagdkarte hat oder nicht. Ich möchte also nochmals dem hohen Hause empfehlen, die Vorlage an den Ausschuss zurückzuweisen.

Deželni glavar:

Gospod poslanec Murnik ima besedo.

Poslanec ces. svetnik Murnik:

Slavni deželni zbor! Iz določil zakona z dné 17. aprila 1884, dež. zak. št. 9, je popolnoma jasno razvideti, da se želji gospoda poslanca Luckmana nikakor ne more ustreči, da bi občine ali drugi zastopi izdajali lovske karte tujim gostom. Ker pa je zakon, katerega je upravni odsek predložil in ki je zdaj v obravnavi, vendar tolike važnosti, in ker se je od več strani izrekla želja, da bi prišel v veljavo, sem jaz mnenja, da ni dobro zaradi tega nedostatka, katerega je omenjal gospod poslanec Luckmann, zakonski načrt zopet vrniti upravnemu odseku, ker bi ta odsek morda v tako kratkem času ne mogel dobiti tistih podatkov, ki so z ozirom na §§ 2 in 8 zakona z dné 17. aprila 1884 potrebni, kajti po mojem mnenju bo treba precej pozvedeb o tem, ali se more zakon tako preurediti, kakor želi gospod poslanec Luckmann. Akoravno se mora priznati, da je ob svojem času na ta zakon uplival nekoliko tudi fiskalični moment, drugače bi deželni zbor zakona najbrže ne bil sklenil, ako bi bil mnenja, da mu na tem dohodku deželnega kulturnega zaklada nič ni ležeče, sem pa jaz vendarle mnenja, da je deželni zbor te dohodke takrat precenil in mislil, da bodo večji, nego se je pozneje pokazalo, ker to pač vsakdo vé, naj je lovec, ali pa ne, da hodi mnogo ljudi na lov, ki nimajo lovskih kart, pa bi jih morali imeti. Želja po lovskih kartah je posebno od strani tujih gostov velika in mogoče je torej, da tisti, ki povabijo tujce na lov, pridejo v zadrego, kadar tujci nimajo kranjskih lovskih kart. Umestno bi bilo torej, da bi se zakon nekoliko preuredil, toda omenjena paragrafa obstoječega lovskega zakona se v tem zasedanju ne moreta tako hitro preurediti na ta način, da bi se predstoječi načrt zakona kar vrnil upravnemu odseku, ker bi odsek najbrže prišel do sklepa, da v tako kratkem času ne more dobiti potrebnih podatkov, da bi na njihovi podlagi mogel potem poročati, ali je sprememba zakona, ki bi ustregla želji gospoda poslanca Luckmanna, mogoča, ali ne. Vsled tega jaz priporočam, da slavni deželni zbor sprejme sledeči nasvet, ki bo morda za sedaj zadoščal:

„Deželni zbor naj sklene:

Deželnemu odboru se naroča, da prevdarja, ali bi ne bilo mogoče § 2 in 8 zakona z dné 7. aprila 1882., dež. zak. št. 9, tako vrediti, da bi se lovske karte ložje, kakor doslej izdajale tudi tujim, ne na Kranjskem stanujočim osebam.“

Deželni glavar:

Gospodje, ki podpirajo predlog, gospoda poslanca Murnika, izvolijo ustati.

(Se podpre. — Wird unterstützt.)

Predlog je zadosti podprt in je toraj v razpravi.

Želi še kdo besede?

(Nihče se ne oglasi. — Niemand meldet sich.)

Ker ne, ima gospod poročevalec besedo.

Berichterstatter Ullm:

Auf die Ausführungen des Herrn Abgeordneten Luckmann habe ich nur zu erwidern, dass ich im Princip gegen dieselben nichts einzuwenden finde, dagegen kam ich mich mit dem Antrage auf Zurückweisung der Vorlage durchaus nicht einverstanden erklären.

Was den Antrag des Herrn Abgeordneten Ritter v. Langer betrifft, so ist derselbe gegenstandslos geworden, da ihn der Antragsteller auf Grund der Ausführungen Sr. Excellenz des Herrn Landespräsidenten zurückgezogen hat.

Endlich hat auch der Abgeordnete Murnik in die Debatte eingegriffen, seine Ausführungen haben aber auf die Vorlage, die ich zu vertreten habe, keinen Bezug, da die betreffenden Bestimmungen in dem Gesetze gar nicht vorkommen.

Ich bitte dahin das hohe Haus, in die Specialdebatte einzugehen, diese selbst aber auf die nächste Sitzung zu verschieben. (Ugovor. — Widerspruch.)

Deželni glavar:

Najprej pride na vrsto predlog gospoda poslanca Luckmanna, ki predlaga, da se načrt zakona vrne upravnemu odseku.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Se odkloni. — Wird abgelehnt.)

Predlog je odklonjen.

Abgeordneter Freiherr v. Liechtenberg:

Herr Landeshauptmann, ich bitte ums Wort.

Landeshauptmann:

Der Herr Abgeordnete Baron Liechtenberg hat das Wort.

Abgeordneter Freiherr v. Liechtenberg:

Ich beantrage die en bloc-Aannahme des Jagdarten-Gesetzes. (Klici: — Rufe: „Bravo! Dobro!“)

Deželni glavar :

Gospod poslanec baron Liechtenberg predlaga, da se načrt zakona en bloc sprejme.

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

S tem je rešen ob enem tudi prvi odsekov predlog.

Drugi predlog se glasi na to, da se deželnemu odboru dá naročilo, izposlovati načrtu zakona Najvišje potrjenje.

Gospodje, ki pritrjujejo temu predlogu, izvolijo obsedeti.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sprejeto.

Treba sedaj še glasovati o celoti in prosim gospode poslance, ki ravnokar en bloc sprejetemu načrtu zakona pritrjujejo tudi v celoti, da izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Sedaj nam je glasovati še o resoluciji gospoda poslanca Murnika, ki se glasi:

„Deželnemu odboru se naroča, da prevdarja, ali bi ne bilo mogoče § 2. in § 8. zakona z dné 4. aprila 1882, dež. zak. št. 9, tako vrediti, da bi se lovske karte ložje kakor doslej izdajale tudi tujim, ne na Kranjskem stanujočim osebam.“

Gospodje poslanci, ki pritrjujejo tej resoluciji, izvolijo ustati.

(Obvelja. — Angenommen.)

Resolucija je sprejeta in s tem je rešena 9. točka dnevnega reda.

Zadnji dve točki se preložita na dnevni red prihodnje seje, ker je sedaj prepozno in ker imajo danes popoldne še nekateri odseki sejo.

Prihodnja seja je v petek, dné 5. t. m., ob 10. uri popoldne in sicer pridejo razun danes odstavljenih dveh točk na dnevni red še sledeče točke: (Glej dnevni red prihodnje seje. — Siehe Tagesordnung der nächsten Sitzung.)

Gospod poslanec dr. Papež ima še besedo, ker je gledé neke točke, ki se je danes odkazala upravnemu odseku, določiti neka sprememba.

Poslanec dr. Papež :

V šesti seji se je prošnja županstva Šmihel-Stopiče, da se odkupi hiša št. 8 v Kandiji za razširjavo deželne ceste, izročila finančnemu odseku. Danes pa je bila priloga 62., poročilo deželnega odbora, s katerim se predložita projekta o popravu deželne ceste Novomesto-Žužemberk-Ljubljana v vasi Kandiji, ki se tiče ravno tiste cestne proge, izročena upravnemu odseku. Jaz bi si usojal predlagati, da se tudi ta priloga izroči finančnemu odseku.

Deželni glavar :

Gospod poslanec dr. Papež predlaga, da se priloga 62. namesto upravnemu odseku, izroči finančnemu odseku, ker se je temu bila v neki prejšnji seji izročila neka ravnoisto stvar zadevajoča točka.

Če nihče ne ugovarja, smatram, da se visoka zbornica strinja s tem predlogom.

(Pritrjevanje. — Zustimmung.)

Torej se priloga 62. izroča finančnemu odseku. Naznanjam, da ima odsek za letno poročilo sejo danes popoldne ob 4. uri, in sicer tukaj na strelišču.

Dalje naznanjam, da ima finančni odsek sejo jutri v sredo ob 4. uri popoldne in sicer bo na dnevnem redu proračun deželnega zaklada.

Gospode deželne odbornike prosim še na znanje vzeti, da je danes popoldne točno ob 4. uri seja deželnega odbora.

Sklepam sejo.

Konec seje ob 1. uri 55 minut popoldne. — *Schluss der Sitzung um 1 Uhr 55 Minuten Nachmittag.*